№. 148. СУББОТА 28 Декабря. 28 Grudnia. SOBOTA №. 148.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna: W Wilnie. rs. 10 Z przesyłką — 12 Półroczna: W Wilnie . — 5 Z przesyłką. — 6

Kwartalna: W Wilnie . — 3 Z przesyłką. — 3 k. 50 Miesięczna . — 1 Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

СОДЕРЖАНІЕ.

Часть Оффиціальная.

С.-Петербургъ, 26 декабря.

— Командиръ орловскаго пѣхотнаго генералъ-фельдмаршала князя варшавскаго графа Паскевича-Эриванскаго полка, полковникъ баронъ ФРИДРИХСЪ 2-й назначенъ исправляющимъ должность варшавскаго оберъ-полиціймейстера. (Голосъ. N. 341)

Высочайшимъ приказомъ по вѣдомству путей сообщенія и публичныхъ зданій, 21-го декабря, назначенъ состоящій по главному управленію путей сообщенія и публичныхъ зданій, съ правомъ присутствовать въ совѣтѣ главнаго управленія, инженеръ-генералъ-лейтенантъ ШУБЕРСКІЙ—начальникомъ управленія путей сообщенія въ Царствѣ польскомъ, на мѣсто инженеръ-генералъ-маіора КЕРБЕДЗА, который остается членомъ совѣта главнаго управленія путей сообщенія и публичныхъ зданій. (Сѣв. Поч. N. 282.)

Въ Рус. Инв. N. 282 напечатано:

Въ послѣднемъ журналѣ военныхъ дѣйствій изъ цар. Польскаго передаются слѣдующія подробности о поискѣ, со 2-го по 5-е декабря, въ лѣсахъ Опатовскаго уѣзда, окончившемся, какъ извѣстно, уничтоженіемъ собравшихся тамъ мятежническихъ шаекъ и взятіемъ въ плѣнъ главнаго ихъ предводителя, Хмѣлинскаго.

2-го декабря, генералъ Ченгеры выступилъ изъ Кѣльце, для рекогносцировки Циссовскихъ лѣсовъ, двумя колоннами: лѣвая, подъ личнымъ его начальствомъ (5 ротъ, эскадронъ драгунъ, 20 казаковъ и 2 орудія), направилась на Далешице къ Циссову, а правая—маіора Бентковскаго (3 роты, ракетный станокъ и 30 казаковъ), по западной окраинѣ Циссовскихъ лѣсовъ, къ Щечно. Въ то же время, по предложенію генерала Ченгеры, командиръ Тобольскаго полка, полковникъ Мацневъ, двинулъ три колонны ($9^1/_2$ ротъ) изъ Конска на Шидловицы, Бзинъ и Сухедніевъ, для обложенія, съ сѣверо-западной стороны, Илженскихъ лѣсовъ.

Находившяяся въ сборѣ, въ Циссовскихъ лѣсахъ, пѣхота изъ шайки Хмѣлинскаго (до 500 чел.), съ приближеніемъ нашихъ войскъ, разошлась по лѣсамъ, раздѣлясь на небольшія партіи, отъ 50 до 60 человѣкъ; двѣ изъ такихъ партій настигнуты были колонною генерала Ченгеры, 3-го декабря, близъ Циссова, одна у Войтечки, другая у Макошина. Первая партія, предупрежденная о близости войска, успѣла скрыться, оставивъ въ нашихъ рукахъ двухъ плѣнныхъ; вторая же партія была почти уничтожена: убитыхъ мятежниковъ 8 чел., въ плѣнъ взято 12 и нѣсколько раненыхъ оставлено на мѣстѣ.

По очищеніи Циссовскихъ лѣсовъ, генералъ Ченгеры двинулся съ войсками далѣе на сѣверъ, къ Свѣнтокжискимъ горамъ. 4-го декабря, въ м. Слупя-Нова, получено было извѣстіе, что Хмѣлинскій, съ конницею, находится въ Покржнвницѣ, за Опатовымъ, и что значительная пѣшая шайка, человѣкъ до 600, собралась въ Илженскихъ лѣсахъ, подъ начальствомъ Ладо. На основаніи этихъ данныхъ, генералъ Ченгеры, предложивъ полковнику Мацневу дѣйствовать противъ шайки Ладо, самъ, съ отрядами кѣлецкимъ и опатовскимъ, направился противъ шайки Хмѣлинскаго, настигъ ее у д. Громадзице и нанесъ мятежникамъ совершенное пораженіе; остатокъ шайки, обратившейся въ бѣгство, былъ преслѣдуемъ драгунами Новороссійскаго полка, подъ командою подполковника Загряжскаго, которые и гнали мятежниковъ по направленію черезъ Божеховъ до м. Сенна. Потеря мятежниковъ убитыми болѣе 70 чел.; въ плѣнъ взято 3 и раненый Хмѣлинскій; сверхъ того войсками захвачено 48 лошадей, 45 штуцеровъ и 107 прочаго оружія. У насъ ранены 3 драгуна.

Одновременно съ этимъ дѣломъ, 4 декабря, полковникъ Мацневъ настигъ и разбилъ шайку Ладо, близъ Яшска въ Илжинскихъ лѣсахъ; мятежники понесли при этомъ огромную потерю: кромѣ множества убитыхъ и раненыхъ, у нихъ 68 человѣкъ взяты въ плѣнъ и забраны 128 штукъ оружія и разныя вещи. Въ отрядѣ полковника Мацнева двое солдатъ убиты и 3 ранены.

5-го и 6-го декабря, отряды генерала Ченгеры продолжали осмотръ Илжинскихъ лѣсовъ; при чемъ, близъ корчмы Илженки, открыта была небольшая партія мятежниковъ, изъ которой 4 убито и 15 взято въ плѣнъ.

Затѣмъ для окончательнаго очищенія Илжинскихъ и Сухедніевскихъ лѣсовъ отъ скрывающихся въ этой мѣстности мятежниковъ, 8 декабря, высланы туда для поисковъ, одновременно изъ разныхъ пунктовъ, семь отрядовъ.

Кромѣ всего вышеизложеннаго, въ полученномъ военномъ журналѣ упоминаются еще слѣдующіе случаи: въ Люблинской губерніи, два нашихъ отряда, высланные изъ Красника и Любартова, преслѣдуя шайки Марецкаго и Леніевскаго, имѣли съ ними, 7 декабря, близъ м. Марнушова, незначительную авангардную стычку; при чемъ у мятежниковъ 6 человѣкъ убито и 14 взяты въ плѣнъ, въ томъ числѣ офицеръ австрійскихъ войскъ Озеръ; у насъ раненъ одинъ драгунъ.

Въ Варшавской губерніи, разъѣздъ отряда подполковника Петрова настигъ, 14 декабря, при д. Ленки (Піотрковскаго уѣзда), партію Геремскаго и разбилъ ее; при чемъ мятежники потеряли 8 убитыми и 10 плѣнными; съ нашей стороны ранены 2 казака, изъ которыхъ одинъ умеръ.

Въ остальныхъ частяхъ царства ничего особенно замѣчательнаго не произошло.

— Циркуляръ департамента неокладныхъ сборовъ гг. губернскимъ управляющимъ питейно-акцизными сборами, отъ 17 декабря 1863 года за N. 485, о пріемѣ свидѣтельствъ на $5^1/_2$% непрерывный доходъ, назначенный помѣщикамъ по выкупу временно-обязанными крестьянами земель ихъ надѣла въ залоги по подрядамъ, поставкамъ и обязательствамъ съ казною.

Государственный совѣтъ, въ общемъ собраніи, разсмотрѣвъ заключеніе соединеннаго присутствія главнаго комитета объ устройствѣ сельскаго состоянія и департаментовъ законовъ и государственной экономіи государственнаго совѣта, по представленію министровъ внутреннихъ дѣлъ и финансовъ о пріемѣ въ залоги по подрядамъ и поставкамъ свидѣтельствъ на $5^1/_2$% непрерывный доходъ, назначенный помѣщикамъ при выкупѣ временно-обязанными крестьянами земель изъ надѣла, Высочайше утвержденнымъ, 4-го ноября 1863 года, мнѣніемъ положилъ: въ дополненіе Высочайше утвержденныхъ, 27 іюня 1862 года, правилъ о распространеніи на крестьянъ, состоящихъ на издѣльной повинности, содѣйствія правительства къ пріобрѣтенію ими въ собственность поземельнаго ихъ надѣла, постановить: свидѣтельства на $5^1/_2$% непрерывный доходъ, назначенный помѣщикамъ по выкупу временно-обязанными крестьянами земель ихъ надѣла, принимаются въ залоги по подрядамъ, поставкамъ и вообще обязательствамъ частныхъ лицъ съ казною, на томъ же основаніи, какъ выкупныя свидѣтельства, при чемъ всякія 5 руб. 50 коп. непрерывнаго дохода считаются соотвѣтственно представляемому симъ доходомъ капиталу, за 100 руб. залоговой суммы.

О таковомъ Высочайшемъ повелѣніи, распубликованномъ въ указѣ правительствующаго сената, отъ 20-го ноября сего года (Сенат. Вѣд. Н. 94), департаментъ неокладныхъ сборовъ поставляетъ въ извѣстность гг. управляющихъ питейно-акцизными сборами для надлежащаго, въ потребномъ случаѣ, исполненія и руководства. (Бирж. Вѣд. Н. 444)

Помѣщикъ Шавельскаго уѣзда, отставной юнкеръ Паулинъ Богдановичъ, захваченный еще въ сентябрѣ, по произведенному надъ нимъ военному, по полевому уголовному уложенію, суду, оказался виновнымъ въ измѣнѣ законному правительству, въ сформированіи мятежныхъ шаекъ и начальствованіи ими въ дѣйствіяхъ противъ войскъ, съ совершеніемъ притомъ убійствъ, разбоевъ и грабежей въ разныхъ мѣстностяхъ надъ жителями, остававшимися вѣрными своему долгу.

За эти преступленія Богдановичъ, по приговору военнаго суда, разсмотрѣнному временнымъ полевымъ аудиторіатомъ и утвержденному главнымъ начальникомъ края, подвергнутъ смертной казни—разстрѣляніемъ, въ г. Шавляхъ, 16 сего декабря, въ 10 часовъ утра.

Начальникъ мятежнической шайки Хмѣлинскій, взятый въ плѣнъ отрядомъ генералъ-маіора Ченгеры, по приговору военно-полеваго суда— разстрѣлянъ въ Радомѣ 11 (23) декабря. (Рус. Инв. N. 284)

Конфирмація по военному-судному дѣлу, объявленная правительствующему сенату командующимъ войсками кіевскаго военнаго округа.

Ноября 28-го. Сужденный военнымъ судомъ по полевымъ уголовнымъ законамъ, бывшій повытчикъ ровенскаго уѣзднаго суда, губернскій секретарь Иванъ Валеріанъ-Гаспровичъ сынъ Новаковскій, за подговоръ фельдфебеля ровенской инвалидной команды Штуна вступить въ шайку польскихъ мятежниковъ и доставить ему, *Новаковскому*, шесть ружей, полпуда пороху и гарнецъ пистоновъ, конфирмаціею командующаго войсками кіевскаго военнаго округа 21-го ноября сего года, лишенъ чиновъ, дворянскаго достоинства и всѣхъ правъ состоянія и сосланъ въ каторжную работу въ рудникахъ на десять лѣтъ. (Б. Вѣд. N. 412)

ЧАСТЬ НЕОФФИЦІАЛЬНАЯ.

ВИЛЬНО.

Въ минувшую среду, 25 декабря, въ день Рождества Господня, въ $10^1/_2$ ч. утра, при принесеніи общаго поздравленія г. главному начальнику края духовенствомъ, военными и гражданскими чинами, дворянствомъ и представителями городского сословія, испр. долж. Августовскаго гражданскаго губернатора, подполковникъ Зыгмунтовскій представлялъ его высокопревосходительству депутацію отъ духовенства и дворянства четырехъ уѣздовъ той губерніи. Читателямъ нашимъ уже извѣстно (изъ N. 139 Вил. Вѣст.), что 2-го декабря депутаціи отъ дворянъ, духовенства, чиновниковъ, поселянъ всѣхъ 67-мъ гминъ и Еврейскихъ общинъ — Ломжинскаго уѣзда, представили главному начальнику края всеподдан-

TREŚĆ

Część Urzędowa.

St. Petersburg, 26 grudnia.

— Dowódzca orłowskiego pieszego pułku jenerał-feldmarszałka księcia warszawskiego Paskiewicza Erywańskiego pułkownik baron FRYDRYCHS 2-gi mianowany sprawującym obowiązek warszawskiego ober-policmejstra.

— Najwyższym rozkazem w wydziale dróg kommunikacij i publicznych budowli, 21 grudnia mianowany został zostający w głównym zarządzie dróg kommunikacij i publicznych budowli, z prawem zasiadania w radzie głównego zarządu, inżynier, jenerał-lejtenant SZUBERSKI,—naczelnikiem zarządu dróg kommunikacij w Królestwie Polskiém, na miejsce inżynjera jenerał-majora KIERBEDZIA, który zostaje członkiem rady głównego zarządu dróg kommunikacij i publicznych budowli. (Pocz. Pól.)

Czytamy w Inwalidzie rossyjskim:

W ostatnim dzienniku działań wojennych w Królestwie Polskiem udzielono następne szczegóły o poszukiwaniu od 2 do 5 grudnia, w lasach opatowskiego powiatu, uwieńczonem jak wiadomo zniszczeniem zebranych tam band powstańczych i wzięciem do niewoli głównego ich dowódcy Chmielińskiego.

2-go grudnia jenerał Czengery wystąpił z Kielc dla rekonesansu lasów Cisowskich dwiema kolumnami: lewa pod jego dowództwem osobistém (5 rot, szwadron dragonów, 20 kozaków i 2 działa) poszła na Daleszyce ku Cisowu, a prawa majora Bentkowskiego (3 roty, rakietowy moździeż i 30 kozaków) po zachodnim skraju Cisowskich lasów ku Szczeczno. Równocześnie z polecenia jenerała Czengery dowódca Tobolskiego pułku, pułkownik Macniew posunął trzy kolumny ($9^1/_2$ rot) z Końska na Szydłowice, Bzin i Suchedniów, dla otoczenia z północno-zachodniéj strony iłżyńskich lasów.

Zgromadzona w Cisowskich lasach piechota z bandy Chmielińskiego (500 ludzi) za zbliżeniem się wojsk naszych, rozeszła się po lasach, podzieliwszy się na małe partje od 50 do 60 ludzi; dwie z takich partji doścignięte zostały przez kolumnę jenerała Czengery, 3 grudnia koło Cisowa, jedna pod Wojteczką, druga pod Makoszynem. Pierwsza partja, uprzedzona o przebywaniu w pobliżu wojska, ukryła się, zostawiwszy w naszym ręku 2 jeńców; druga zaś była prawie cała zniszczona: zabitych powstańców 8, jeńców 12 i kilku rannych legło na miejscu.

Po oczyszczenin Cisowskich lasów, jenerał Czengery ruszył z wojskiem daléj na północ do Ś-to-krzyskich gór. 4 grudnia w m. Słupia-Nowa otrzymano wiadomość, iż Chmieliński z jazdą znajduje się w Pokrzywnicy za Opatowem i że znaczna piesza banda z 600 ludzi zebrała się w iłżyńskich lasach pod dowództwem Łady. Na mocy tych danych, jenerał Czengery, poleciwszy pułkownikowi Macniew działać przeciw bandzie Łady, sam z oddziałami kieleckim i opatowskim poszedł przeciw bandzie Chmielińskiego, doścignął ją pod w. Gromadzicami i rozbił powstańców zupełnie: resztka bandy uciekającéj była ścigana przez dragonów Noworossyjskiego pułku pod dowództwem pułkownika Zagriażskiego, którzy pędzili powstańców w kierunku przez Bożechowo do m. Sienna. Strata powstańców w zabitych z górą 70 ludzi; w niewolę wzięto 3 i ranny Chmieliński; prócz tego wojska zabrały 48 koni, 45 sztućców i 107 sztuk innéj broni. U nas ranionych 3 dragonów.

Równocześnie z tą potyczką, 4 grudnia pułkownik Macniew doścignął i rozbił bandę Łady, koło Janska w iłżyńskich lasach; powstańcy ponieśli wielką stratę: prócz mnóstwa zabitych i rannych, u nich 68 ludzi wzięto w niewolę i odebrano 128 sztuk broni i różne inne rzeczy. W oddziale pułkownika Macniewa dwóch żołnierzy zabito i 3 raniono.

5-go i 6-go, grudnia oddziały jen. Czengery ciągnęły daléj opatrywanie iłżyńskich lasów; przy czém koło karczmy Iłżenki odkryto niewielką partję powstańców, z któréj 4 zabito i 15 wzięto w niewolę.

Następnie dla ostatecznego oczyszczenia iłżyńskich i suchedniowskich lasów od ukrywających się w téj miejscowości powstańców, 8 grudnia, wysłano tam dla poszukiwań jednocześnie z rozmaitych punktów siedm oddziałów.

Oprócz wszystkiego powyższego w otrzymanym dzienniku wojennym wspominają się jeszcze następujące wydarzenia: w gubernji lubelskiéj dwa nasze oddziały posłane z Kraśnika i Lubartowa, ścigając bandy Mareckiego i Leniewskiego, miały z niemi 7 grudnia koło m. Marnuszewa nieznaczną potyczkę awangardów; przy czém u powstańców 6 ludzi zabito i 14 wzięto w niewolę, w téj liczbie oficer austrjackich wojsk Ozier; u nas raniony 1 dragon.

W gubernji warszawskiéj objazd z oddziału podpułkownika Pietrowa doścignął 14 grudnia, przy w. Łęki (piotrkowskiego p.-tu) partję Gieremskiego i rozbił ją; przy czém powstańcy stracili 8 zabitych i 10 jeńców; z naszéj strony ranieni 2 kozaków z których 1 umarł.

W innych częściach Królestwa, nic szczególnie ważnego nie miało miejsca. (Inw. Ros.)

— Okolnik departamentu niestałych poborów do pp. gubernjalnych zarządzających trunkowo-akcyznemi poborami, z 17 grudnia 1863 r. N. 485 o przyjmowaniu świadectw nieprzerwanego $5^1/_2$% dochodu przeznaczonego obywatelom od wykupu przez czasowo-obowiązkowych włościan gruntów ich nadziału, jako ewikcje w antrepryzach, dostawach i zobowiązaniach ze skarbem.

Rada państwa w ogólném zgromadzeniu, rozpoznawszy decyzję połączonego zgromadzenia komitetu głównego, o urządzeniu stanu wiejskiego i departamentów praw, oraz ekonomji państwa, na przedstawienie ministrów spraw wewnętrznych i skarbu, o przyjmowaniu na ewikcje w antrepryzach i dostawach świadectw na $5^1/_2$% nieprzerwany dochód naznaczony obywatelom przy wykupie przez czasowo-obowiązkowych włościan gruntów ich nadziału, Najwyżéj zatwierdzoném 4 listopada 1863 r. zdaniem postanowiła: w uzupełnieniu Najwyżéj zatwierdzonych 27 czerwca 1862 r. przepisów o rozpostarciu na włościan, zostających na powinności odrobkowéj pomocy rządu do nabycia przez nich na własność nadziału ich gruntowego postanowić: świadectwa na $5^1/_2$% nieprzerwany dochód naznaczony obywatelom przy wykupie przez czasowo-obowiązkowych włościan gruntów ich nadziału, przyjmują się na ewikcję w antrepryzach, dostawach i w ogóle w zobowiązaniach prywatnych osób ze skarbem, na téj saméj zasadzie co i wykupowe świadectwa, przy czém każde 5 r. 50 k. nieprzerwanego dochodu liczą się odpowiednio do reprezentowanego przez ten dochód kapitału, za 100 rub. summy ewikcyjnéj.

O takowym Najwyższym rozkazie, ogłoszonym w ukazie senatowi rządzącemu z 20 listopada bież. roku (Wiad. Senat. N. 44) departament poborów niestałych zawiadamia pp. zarządzających poborami trunkowo-akcyznymi dla należytéj w razie potrzeby wskazówki i wykonania. (W. Giełd.)

Obywatel pttu szawelskiego, dymissjowany junkier, Paulin Bohdanowicz, schwytany jeszcze we wrześniu, w skutek odbytego nad nim sądu wojennego, według polowego kodeksu karnego okazał się winnym zdrady prawnego rządu, sformowania band powstańczych i dowodzenia niemi w działaniach przeciwko wojskom, z dopuszczeniem się przy tém zabójstw, rozbojów i grabieży w różnych miejscowościach nad mieszkańcami, którzy pozostali wiernymi swemu obowiązkowi.

Za te przestępstwa Bohdanowicz, na mocy wyroku sądu wojennego, rozpatrzonego przez czasowy Polowy Audytorjat, i utwierdzonego przez głównego naczelnika kraju uległ karze śmierci przez rozstrzelanie w m. Szawlach 16 b. m. grudnia o godz. 10-éj rano.

— Naczelnik bandy powstańczéj Chmieliński wzięty przez oddział jenerał-majora Czengery z wyroku doraźnego sądu wojennego, został rozstrzelany w Radomiu 11 (23) grudnia. (Inw. ros.)

— Konfirmacja w sprawie wojenno-sądowéj ogłoszona senatowi rządzącemu przez dowodzącego wojskami kijowskiego okręgu wojennego.

28 listopada. Dekretowany sądem wojennym podług doraźnego prawa karnego były naczelnik stołu rowieńskiego sądu powiatowego sekretarz, gubernjalny Jan Walerjan syn Kaspra NAWAKOWSKI, za podmawianie feldfebla rowieńskiéj komendy inwalidów Sztuna do wstąpienia do bandy powstańców polskich i dostarczenia jemu Nowakowskiemu sześciu karabinów, pół puda prochu i garnca pistonów, przez konfirmację dowodzącego wojskami Kijowskiego okręgu wojennego 21 listopada bieżącego roku, pozbawiony został rang, szlachectwa i wszystkich praw stanu i zesłany do ciężkich robot w kopalniach na lat dziesięć.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

WILNO.

W zeszłą środę, 25 grudnia, w dniu Narodzenia Pańskiego o godzinie $10^1/_2$ z rana, przy złożeniu ogólnych powinszowań p. głównemu naczelnikowi kraju od duchowieństwa, wojennych i cywilnych urzędników, dworzaństwa, oraz przedstawicieli stanu miejskiego, pełn. ob. augustowskiego gubernatora cywilnego podpółkownik Zygmuntowski, przedstawiał jego ekscellencji deputację od duchowieństwa i szlachty czterech powiatów téj gubernji. Czytelnikom naszym wiadomo już (z N. 139 Kur. Wil.), iż 2 bież. grudnia deputacje od dworzan, duchowieństwa, urzędników i włościan, wszystkich 67 gmin i gmin żydowskich—powiatu łomżyńskiego przedstawiły głównemu naczelnikowi kraju najpod-

нѣйшія письма, съ заявленіемъ ихъ чувствъ раскаянія и вѣрноподданнической преданности. Мы имѣли также неоднократно случай говорить о депутаціяхъ являвшихся съ поднесеніемъ всеподданнѣйшихъ писемъ отъ поселянъ и городскихъ сословій, какъ христіанъ такъ и Евреевъ—изъ разныхъ мѣстностей остальныхъ четырехъ уѣздовъ Августовской губерніи. Теперь, прибывшая въ г. Вильно депутація изъ этихъ уѣздовъ состояла изъ 20 духовныхъ лицъ, 26 помѣщиковъ и 10 высшихъ чиновниковъ разныхъ вѣдомствъ. Въ главѣ депутаціи находились: прелатъ Августовскаго духовнаго капитула, б. заслуженный ректоръ Варшавской духовной академіи кс. *Буткевичъ*, (кав. ор. св. Стан. 1-й ст.), каноникъ *Хоинскій*, б. администраторъ Августовской епархіи, 5 другихъ членовъ того же капитула, президентъ Маріампольскаго Маріянскаго монастыря, б. генералъ всѣхъ Маріянскихъ монастырей кс. *Нарушевичъ*, председатель Августовскаго уѣзднаго совѣта Войцѣхъ *Соболевскій*, графъ Густавъ *Роникеръ*, старшій совѣтникъ Августовскаго губер. правленія *Лубенскій*, начальникъ Маріампольскаго уѣзда *Траутзольтъ* и др.

Депутація сія вручила главному начальнику края Всеподданнѣйшее на имя ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА письмо, подписанное 1502 духовными лицами, помѣщиками и дворянами. Въ этомъ письмѣ, упоминая о тѣхъ страшныхъ бѣдствіяхъ, которыя такъ давно тяготятъ надъ ихъ краемъ, вслѣдствіе мятежнаго своеволія, и сознаваясь чистосердечно въ нарушеніи многими изъ нихъ вѣрноподданническаго долга и присяги, они уповаютъ единственно на безграничное милосердіе Августѣйшаго Монарха, и умоляютъ ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО о прощеніи имъ вины и принятіи ихъ въ число вѣрныхъ Своихъ подданныхъ.

Это всеподданнѣйшее письмо поднесено было при особомъ на имя его высокопревосходительства письмѣ, въ которомъ депутаты выразили, что прибѣгая подъ милостивое и начальническое покровительство Михаила Николаевича, они надѣются, что всеподданнѣйшее ихъ письмо будетъ имъ принято и представлено на милостивое благовоззрѣніе ЕГО ВЕЛИЧЕТТВА; при чемъ просятъ вѣрить искренности выражаемыхъ ими вѣрноподданническихъ чувствъ и покровительствовать ихъ на новомъ пути, на которомъ они душевно желаютъ снискать милосердіе Августѣйшаго Монарха.

Его высокопревосходительство, благосклонно принявъ сихъ депутатовъ, сказалъ, что радуется возвращенію ихъ на путь долга и чести; что имѣя въ виду завѣренія ближайшихъ властей, хотя и убѣждается въ справедливости высказываемыхъ ими чувствъ, но что во всякомъ случаѣ требуетъ, чтобы они доказали свою преданность престолу на самомъ дѣлѣ и всѣми силами содѣйствовали полнѣйшему умиротворенію края, водворенію порядка и непреложному исполненію каждымъ обязанностей гражданина и вѣрноподданнаго; что преслѣдуя со всею строгостію крамолу и преступленія, его высокопревосходительство всегда готовъ оказать снисхожденіе и покровительство тѣмъ, кои хотя и совратились съ истиннаго пути, но несовершивъ особыхъ преступленій, нынѣ изъявляютъ искреннее раскаяніе и предаютъ свою участь неограниченному милосердію Монарха; видя же предъ собою именитѣйшее духовенство той страны, поспѣшившее заявить свои чувства вмѣстѣ съ дворянствомъ, его высокопревосходительство надѣется, что оно первое подастъ добрый примѣръ, какъ своимъ собратіямъ, такъ и всему населенію, чтобы доказать на дѣлѣ ихъ любовь и преданность престолу. Въ заключеніе г. главный начальникъ края обѣщалъ повергнуть представленное ими всеподданнѣйшее письмо на Всемилостивѣйшее ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА благовоззрѣніе.

И такъ во всѣхъ пяти уѣздахъ августовской губерніи, гдѣ за два мѣсяца предъ симъ мятежъ и крамола свирѣпствовали еще со всею силою, гдѣ законъ и власть были попираемы своеволіемъ агитаторовъ и необузданными страстями мятежниковъ, нынѣ нѣтъ уже ни одного сословія, ни одной гмины или общины, которыя бы открыто и гласно не заявили своего раскаянія и не молили о прощеніи. Нельзя не радоваться столь благимъ послѣдствіямъ принятыхъ энергическихъ мѣръ. Можно надѣятся, что при введеніи подобной системы дѣйствій и въ прочихъ губерніяхъ Царства Польскаго скоро будетъ водворено спокойствіе.

Во второй день праздника Рождества Господня, 26 декабря, въ Виленскомъ каѳедральномъ Р. К. соборѣ св. Станислава, происходило особенное торжество, именно, обрядъ *институціи* и *инсталяціи*, т. е. присяги и возведенія въ достоинство трехъ новыхъ Всемилостивѣйше назначенныхъ прелатовъ, декана г. Вильно, настоятеля виленскаго приходскаго костела св. Іоанна, доктора цер. права, кс. Антонія *Нѣмекши*, Викарія Виленскаго каѳедральнаго собора, кс. Эдуарда *Тупальскаго* и декана Вилейскаго уѣзда, настоятеля Радошковскаго костела, маг. бог. кс. Петра *Жилинскаго*.

Обрядъ этотъ начался въ 10 ч. утра, въ присутствіи г. начальника губерніи, губернскаго предводителя дворянства и многихъ военныхъ и гражданскихъ чиновъ, при многочисленномъ стеченіи народа. Онъ состоялъ, по каноническимъ правиламъ, изъ двухъ отдѣловъ; — первый совершенъ въ каѳедральной ризницѣ, и заключался въ принесеніи тремя новыми прелатами, облаченными въ пурпоровыя каноническія тоги, предъ цѣлымъ капитуломъ, присяги на вѣрность церкви, послѣ чего, совершавшій обрядъ (celebrans), управляющій Виленскюю епархіею, прелатъ-препозитъ кс. Іосифъ *Бовкевичъ* возложилъ свои руки на ихъ головы, а прочіе члены капитула поздравили ихъ, какъ своихъ сочленовъ. Затѣмъ послѣдовалъ второй отдѣлъ обряда, совершенный публично, въ соборѣ; новые прелаты, предшествуемые церемоніймейстеромъ, отправились къ большимъ дверямъ собора, куда прибылъ процессіонально и совершавшій обрядъ съ ассистентами и всѣмъ клиромъ. Здѣсь прелаты громко произнесли 50 псаломъ, и имъ вручили ключи отъ каѳедральнаго собора.

Потомъ совершавшій обрядъ, съ новыми прелатами и присутствовавшими стали на колѣни, и по прочтеніи соотвѣтственной молитвы, при звукахъ торжественной музыки, повелъ ихъ къ главному престолу, который и переданъ имъ на всю жизнь для служенія при немъ Господу *). Вслѣдъ за симъ возложивъ на каждаго изъ нихъ прелатскіе кресты (distinctorium), съ приличествующими обрядами возвелъ ихъ въ кресла (stalla). Въ заключеніе исполненъ гимнъ *Тебѣ, Бога хвалимъ*, чѣмъ обрядъ *инсталяціи* и окончился.

Такимъ образомъ, теперь, Виленскій капитулъ, состоитъ уже изъ 12 членовъ. Новые прелаты, возведенные въ это высшее въ церковной іерархіи достоинство, давно извѣстны своими заслугами и качествами и пользуются всеобщимъ уваженіемъ.

Генералъ-адъютантъ Огаревъ, при письмѣ отъ 9-го декабря, препроводилъ къ г. генералу отъ инфантеріи Муравьеву 1877 р. 50 к., доставленныхъ предсѣдателемъ нижегородскаго ярмарочнаго биржеваго комитета Алексѣемъ Максимовичемъ Губинымъ и собранныхъ имъ отъ мѣстныхъ и иногородныхъ купцовъ и другихъ лицъ во время бывшей ярмарки, въ пользу пострадавшихъ отъ польскаго мятежа жителей здѣшнихъ губерній. На подписномъ листѣ, который, какъ состоявшійся, повидимому, на скорую руку, по неразборчивости подписей, не вполнѣ можетъ быть здѣсь приведенъ, находятся между прочими имена: генералъ-адъютанта Огарева, подполковника Прасолова, Василія Кокорева, купцовъ Пастуховыхъ, Алексѣя Губина, Ѳедора Блинова, Ивана Зурова, Николая Рябинина, Ивана Соболева, Петра Гальцова, Александра Метцгера, Александра Красильникова, Василія Аксенова, Константина Прохорова, братьевъ Кокушкиныхъ, Михаила Бурмистрова и другихъ.

Г. главный начальникъ края, въ особыхъ письмахъ къ г. генералъ-адъютанту Огареву и къ А. М. Губину, выразилъ искреннюю благодарность свою, первому—за непосредственное участіе въ этой подпискѣ, а второму—за содѣйствіе его ко сбору означенной суммы, и вмѣстѣ съ тѣмъ считаетъ долгомъ особенно благодарить всѣхъ принимавшихъ участіе въ этомъ пожертвованіи.

Въ „Московскихъ Вѣдомостяхъ" напечатано заявленіе, сдѣланное торжественно, на имя губернскаго предводителя дворянства, всѣми жителями Витебской губерніи Невельскаго уѣзда и утвержденное подписями всѣхъ. Заявленіе эго слѣдующаго содержанія:

„Мы, нижеподписавшіеся, жители Витебской губерніи Невельскаго уѣзда, побужденные собственнымъ зрѣлымъ убѣжденіемъ, свидѣтельствуемъ симъ передъ Богомъ, Августѣйшимъ Нашимъ ГОСУДАРЕМЪ, отечествомъ нашимъ Россіею и всею Европою, что адресъ, напечатанный въ иностранной прессѣ, отъ жителей Витебскаго воеводства, народовому жонду 29 августа (10 сентября), есть ложь и клевета, возведенныя на насъ революціонерами, что мы никогда ничего подобнаго незамышляли и до появленія въ газетахъ этого знаменитаго факта безсовѣстности агентовъ революціи, ничего подобнаго не слыхали. Адресъ 17-го октября сего года съ изъясненіемъ вѣрноподданническихъ чувствъ, составленъ нами по сердечному влеченію, въ составленіи котораго ни предводитель дворянства, ни одно оффиціальное лицо не принимало малѣйшаго участія, никто по этому поводу не имѣлъ намека, никто малѣйшей непріятности, а тѣмъ болѣе никто не подвергался жестокостямъ—все напечатанное по сему случаю революціонерами есть ни что иное, какъ ложь и клевета, придуманныя для возбужденія общественнаго мнѣнія и поддержанія потухающаго къ общему благополучію мятежа. Вслѣдствіе чего мы обязаны заявить, что напрасный трудъ народоваго жонда употреблять постыдные фокусы на счетъ вѣрныхъ своему долгу Невлянъ: никакая попытка не поколеблетъ нашихъ убѣжденій, мы родились россіянами-католиками, религія не можетъ насъ ополячить, ибо кто истинно чтитъ вѣру отцовъ, тотъ вѣрнѣе своему долгу; мы были и останемся навсегда вѣрноподданными ГОСУДАРЮ, преданными церкви и вѣрными сынами нашего отечества Россіи." (Р. Инв. N. 282)

Въ Dzien. Pow. напечатано:

Сдѣлавшій покушеніе на жизнь маіора фонъ-Роткирха, сапожный подмастерые Феликсъ Шиндлеръ, 20-ти лѣтъ отъ роду, задержанъ третьяго дня, 15 (27), около двухъ часовъ по полудни.

Шиндлеръ, которымъ, при заарестованіи, овладѣлъ нервическій трепетъ, сознался въ преступленіи, и маіоръ Роткирхъ, которому Шиндлеръ былъ предъявленъ, призналъ его за человѣка, нанесшаго ему ударъ кинжаломъ. Г. Роткирху тѣмъ легче было узнать злодѣя, что, вопреки образу дѣйствій своихъ собратовъ, Шиндлеръ не сзади, а спереди бросился на помянутаго офицера, который въ то время, будучи закутанъ въ шинель и, по случаю дождливой погоды, съ башлыкомъ на головѣ, лишенъ былъ свободы въ движеніяхъ.

Покушеніе это, въ связи съ ложнымъ извѣстіемъ, сообщаемымъ въ N. 6 потаеннаго изданія шайки разбойниковъ, величающихся названіемъ *жонду народоваго*, ясно убѣждаетъ, что заговорщики истощаютъ послѣднія свои силы, и чувствуя, что власть ускользаетъ изъ ихъ рукъ, хотятъ поддержать въ народѣ терроризмъ средствами, которыя имъ такъ хорошо удавались въ теченіи извѣстнаго времени.

Въ 6-мъ нумерѣ помянутаго изданія сказано, что 17 текущаго мѣсяца казненъ смертью въ цитадели *шпегъ обозовый* (разумѣется, изъ обоза мятежниковъ) Гузикъ. По собраннымъ однакожъ свѣдѣніямъ оказывается, что такъ называемый Іосифъ Гузикъ, арестованный 22

*) При этомъ престолѣ могутъ совершать обѣдню одни только члены капитула.

danniejsze listy z wyrazem uczuć skruchy i wiernopoddańczéj przychylności. Mieliśmy też zręczność nieraz wspominać o deputacjach, które stawiały się z najpoddanniejszemi listami od włościan i stanów miejskich, tak chrześcjan jako też żydów, z różnych miejscowości czterech pozostałych powiatów augustowskiéj gubernji. Obecnie przybyła do m. Wilna deputacja składała się z 20 osób duchownych, 26 obywateli i 10 wyższych urzędników różnych zarządów. Na czele deputacji znajdowali się: prałat augustowskiéj kapituły duchownéj, b. zasłużony rektor duchownéj akademji warszawskiéj ks. Butkiewicz (kaw. ord. ś. Stanisława 1 klassy), kanonik Choiński b. administrator diecezji Augustowskiéj, 5 innych członków tejże kapituły, przełożony marjampolskiego klasztoru Marjańskiego ks. Naruszewicz, prezes augustowskiéj rady powiatowéj Wojciech Sobolewski, hrabia Gustaw Ronikier, starszy radca augustowskiego rządu gubernjalnego Łubieński, naczelnik powiatu marjampolskiego Trautzolt, i t. d.

Deputacja ta złożyła głównemu naczelnikowi kraju najpoddanniejszy list na Imię CESARZA JEGO MOŚCI podpisany przez 1502 osób z duchowieństwa, obywateli i szlachty. Wspominając w tym liście o strasznych klęskach, które od tak dawna ciężą nad ich krajem w skutek buntowniczego bezrządu, i wyznając ze szczerego serca, iż wiolu z nich złamało wiernopoddańczy obowiązek i przysięgę, oni pokładają całą swoją nadzieję jedynie w nieograniczonóm miłosierdziu Najjaśniejszego MONARCHY i błagają JEGO CESARSKĄ MOŚĆ o przebaczenie im winy i o przyjęcie ich do liczby wiernych swoich poddanych.

Ten najpoddanniejszy adres złożony został przy osóbnym liście na imię Jego Excellencji, w którym deputaci oświadczają, iż uciekając się pod łaskawą i zwierzchniczą opiekę Michała Mikołajewicza, oni mają nadzieję, iż najpoddanniejszy ich list zostanie przyjęty przez Jego Excellencję i przedstawiony na najmiłościwszą uwagę JEGO CESARŚKIEJ MOŚCI, przy czém proszą o danie wiary szczerości wynurzanych przez nich wiernopoddańczych uczuć i o opiekę nad nimi na nowéj drodze, na któréj z całéj duszy chcą zjednać miłosierdzie Najjaśniejszego MONARCHY.

Jego excellencja, łaskawie przyjąwszy tych deputatów, powiedział, iż cieszy się z ich powrótu na drogę obowiązku i honoru; iż zważywszy na zapewnienie władz najbliższych, chociaż przekonywa się o sprawiedliwości wypowiedzianych przez nich uczuć, jednak w każdym razie wymaga, aby oni dowiedli swéj przychylności ku tronowi w rzeczywistości i wszelkiemi środkami dopomagali do najzupełniejszego uspokojenia kraju, przywrócenia porządku i nieodzownego wykonania przez każdego obowiązków obywatela i wiernego poddanego; że karcąc z całą surowością bunt i przestępstwa, jego excelllencja zawsze jest gotów okazać pobłażanie i opiekę tym, którzy chociaż i zboczyli z prawdziwéj drogi, lecz nie popełniwszy szczególnych przestępstw, obecnie okazują szczerą skruchę i oddają swój los nieograniczonemu miłosierdziu Monarchy; widząc zaś przed sobą najznakomitsze duchowieństwo tego kraju, które pośpieszyło z wypowiedzeniem swych uczuć wespół z dworzaństwem, jego excellencja spodziewa się, że ono pierwsze da dobry przykład, tak swoim współbraciom, jako też całéj ludności, dla dowiedzenia w rzeczywistości swéj miłości i przychylności ku tronowi. Na końcu p. główny naczelnik kraju obiecał złożyć przedstawiony przez nich list najpoddanniejszy na Najmiłościwszą JEGO CESARSKIEJ MOŚCI uwagę.

Tak więc we wszystkich pięciu powiatach gubernji augustowskiéj, gdzie przed dwóma miesiącami powstanie i bunt srożyły się z całą mocą, gdzie prawo i władza były deptane wyuzdaniem agitatorów i przez nieposkromione namiętności powstańców, dzisiaj niemasz już ani jednego stanu, ani jednéj gminy lub gromady, które by otwarcie i głośno niewypowiedziały swego żalu i niebłagały o przebaczenie. Niepodobna się nie cieszyć z tak błogich skutków przedsięwziętych energicznych środków. Można się spodziewać, że przez wprowadzenie podobnego systematu działania i w innych gubernjach Królestwa Polskiego spokojność prędko przywrócona zostanie.

Na drugi dzień świąt Bożego Narodzenia 26-go grudnia, w Wileńskim katedralnym R. K. kościele ś.Stanisława odbyła się szczególna uroczystość to jest obrządek instytucji i installacji, czyli przysięgi i podwyższenia do godności trzech nowych Najmiłościwiéj mianowanych prałatów, dziekana m. Wilna, proboszcza Wileńskiego parafjalnego kościoła ś. Jana, doktora teologji ks. Antoniego Niemekszy, wikarjusza Wileńskiego katedralnego kościoła ks. Edwarda Tupalskiego i dziekana Wilejskiego powiatu, proboszcza radoszkowickiego kościoła, mag. teol. ks. Piotra Żylińskiego.

Obrządek ten rozpoczął się o 10 godzinie z rana w obecności p. naczelnika gubernji, gubernjalnego marszałka szlachty i wielu innych wojskowych i cywilnych urzędników, przy licznem zgromadzeniu ludności. Składał się on według przepisów kanonicznych z dwóch oddziałów; — piérwszy, spełniony w zakrystji katedralnéj, zawierał się w złożeniu przez trzech nowych prałatów obleczonych w purpurowe togi kanonicze, w obec całéj kapituły, przysięgi na wierność kościołowi, poczém celebrant, zarządzający Wileńską djecezją, prałat-prepozyt ks. Józef Bowkiewicz włożył ręce na ich głowy, a inni członkowie kapituły pozdrowili ich jako swych współczłonków. Następnie rozpoczął się drugi oddział obrządku, dopełniony publicznie, w kościele; nowi prałaci poprzedzeni przez mistrza ceremonji, udali się do wielkich drzwi kościoła, dokąd przybył processjonalnie celebrant z assystencją i całym klerem. Tu prałaci głośno odmówili 50-y psalm i wręczono im klucze od katedralnego kościoła.

Potem celebrant z nowymi prałatami i wszystkimi obecnymi ukląkł i po odczytaniu odpowiedniéj modlitwy przy odgłosie uroczystéj muzyki poprowadził ich do głównego ołtarza, jakowy oddał im na całe życie dla służenia przy nim Panu Bogu (*). Następnie włożywszy na każdego z nich krzyże prałackie (distinctoria), ze stosownemi obrzędami wprowadził ich do krzeseł (stalla). Na końcu odśpiewano hymn „Ciebie Boże chwalimy" na tém zakończył się obrządek installacji.

Tym sposobem obecnie kapituła Wileńska składa się już z 12 członków. Nowi prałaci, posunięci do téj wyższéj w hierarchji kościelnéj godności, dawno są znani ze swych zasług i przymiotów i cieszą się powszechném poważaniem.

— Jenerał-adjutant Ogarow przy liście z 9 grudnia przesłał do p. jenerała piechoty Murawjewa 1877 rub. 50 kop. otrzymane od prezesa niżegorodzkiego jarmarkowego giełdowego komitetu Aleksego syna Maksyma Hubina i zebrane przez niego od miejscowych i przybyłych kupców oraz innych osób w czasie byłego jarmarku, na korzyść zrujnowanych od polskiego powstania mieszkańców gubernij tutejszych. Na liście podpisów, która jak widać ułożona była na prędce i przez to nie może być cała wydrukowana z powodu nieczytelności podpisów, znajdują się między innemi nazwiska jenerał-adjutanta Ogarowa, podpółkownika Prasołowa, Bazylego Kokorowa, kupców Pastuchowych, Aleksego Hubina, Teodora Blinowa, Jana Zurowa, Mikołaja Riabinina, Jana Sobolewa, Piotra Galcowa, Aleksandra Metzgera, Aleksandra Krasilnikowa, Bazylego Aksenowa, Konstantego Prochorowa, braci Kokuszkinów, Michała Burmistrowa i innych.

P. główny naczelnik kraju w osóbnych listach do p. jenerał-adjutanta Ogarowa i A. M. Hubina wypowiedział szczerą podziękę swoją, pierwszemu za bezpośrednie uczęstnictwo w téj składce a ostatniemu za pomaganie w zbieraniu rzeczonéj summy, i zarazem poczytuje sobie za obowiązek dziękować wszystkim, którzy brali udziła w téj składce.

W „Wiadomościach Moskiewskich" wydrukowano uroczystą odezwę na imię gubernjalnego marszałka szlachty wszystkich mieszkańców gubernji witebskiéj powiatu newelskiego i poświadczoną podpisami wszystkich. Odezwa ta jest następującéj treści:

„My niżéj podpisani mieszkańcy guberni witebskiéj powodowani własném dojrzałém przeświadczeniem, oświadczamy niniejszém przed Bogiem, Najjaśniejszym Naszym CESARZEM, ojczyzną naszą Rossją i całą Europą, że adres wydrukowany w zagranicznéj prassie od mieszkańców województwa witebskiego, do rządu narodowego 29 sierpnia (10 września) jest fałszem i potwarzą, zmyśloną na nas przez rewolucjonistow, że my nigdy nic podobnego nie zamyślaliśmy, i przed ukazaniem się w gazetach tego znakomitego faktu bezczelności ajentów rewolucyjnych, nic podobnego nie słyszeliśmy. Adres 17 października bieżącego roku z wyrażeniem wiernopoddańczych uczuć ułożony został przez nas z serdecznego pociągu, przy ułożeniu którego ani marszałek ani też żadna osoba oficjalna niebrała udziału najmniejszego, nikt z tego powodu nie miał ani wzmianki, nikt najmniejszéj nieprzyjemności, a tém bardziéj nikt nie uległ okrucieństwom; wszystko co z tego powodu wydrukowano przez rewolucjonistów jest tylko fałszem i potwarzą wymyślonemi dla podburzenia opinji powszechnéj i podtrzymania gasnącego dla powszechnéj pomyślności powstania. Skutkiem tego jesteśmy obowiązani wypowiedzieć, iż próżną jest pracą rządu narodowego używać bezwstydnych wymysłów, względem wiernych swym obowiązkom Newlanów: żadna próba nie zachwieje naszych przekonań, my urodziliśmy się rossjanami katolikami, religja nie może nas spolszczyć, gdyż kto istotnie czci wiarę ojców, ten jest jeszcze bardziéj wiernym swemu obowiązkowi: my byliśmy i pozostaniemy na zawsze wiernymi poddanymi CESARZOWI, oddanymi kościołowi i wiernymi synami naszéj ojczyzny Rossji." (Inw. ros.)

W „Dzienniku Powszechnym" wydrukowano:

Podmajster szewcki Feliks Szyndler 20-tu lat wieku, który targnął się na życie majora von Rotkircha, ujęty został 15 (27) b. m. koło godziny drugiéj po południu.

Szyndler, który przy aresztowaniu dostał nerwowego strachu przyznał się do winy i major Rotkirch, któremu przedstawiono Szyndlera przyznał, że to jest ten sam człowiek, który go uderzył sztyletem. P. Rotkirchowi tém łatwiéj było poznać winowajcę, iż wbrew sposobowi postępowania swych współbraci, Szyndler z przodu a nie z tyłu rzucił się na rzeczonego oficera, który będąc wówczas zawinięty w płaszcz i z powodu deszczu, mając kapiszon na głowie, pozbawiony był swobody ruchów.

Zamach ten będący w związku z fałszywą wiadomością podaną w N. 6 tajemnego wydania bandy rozbojników mianujących się rządem narodowym, jasno dowodzi, iż spiskowi wyczerpują ostatnie swe siły i czując, iż władza wymyka się z ich rąk, chcą podtrzymać w narodzie terroryzm środkami, które im tak dobrze się udawały przez czas jakiś.

W 6 N-rze rzeczonego wydania powiedziano, iż 17 bieżącego miesiąca karany został śmiercią w cytadeli szpieg obozowy (ma się rozumieć z obozu powstańców) Guzik. Z zebranych jednak wiadomości pokazuje się, iż tak zwany Józef Guzik aresztowany 22 października (3 listo-

(*) Przy tym ołtarzu mogą tylko odprawiać nabożeństwo sami członkowie kapituły.

октября (3 ноября) за участіе въ мятежѣ, живъ и здоровъ и, послѣ произведеннаго по дѣлу его слѣдствія, состоитъ еще подъ полицейскимъ надзоромъ.

(Р. Инв. N. 283)

Въ частной корреспонденціи Русскаго Инвалида пишутъ изъ Ломжи, отъ 14 декабря: Число добровольно являющихся, возрастая ежедневно, простирается уже до 3,000 человѣкъ; изъ нихъ 633 приведены къ присягѣ иводворены на мѣсто жительства. Изъ Мясткова, шт.-кап. Лабунцовъ дѣлалъ поиски въ Островской пущѣ. Сдѣлавъ съ небольшимъ отрядомъ 53 версты въ сутки, онъ захватилъ у мятежниковъ около селенія Длугоседло 12 лошадей и 18 штуцеровъ. Въ Пруссіи формируются значительныя шайки, близъ Фридрихсгофа и Длутовина, для перехода въ Царство Польское. Къ уничтоженію ихъ приняты мѣры. Въ лѣсныхъ мѣстахъ по Нареву, выше Ломжи, въ околицахъ Гаусь, Пухалы и Лютостанъ дѣлаются просѣки. Кромѣ этого, рубка начата около Едвабно, Малаго Плоцка и Порытъ, по направленію къ мѣстечку Стависки, куда постоянно направлялись банды для перехода къ нарвскимъ болотамъ. Въ казенныхъ лѣсахъ, къ прусской границѣ, расчищаются и исправляются дороги между отрядами и караулами.

Маіоръ пограничной стражи Денскинъ арестовалъ въ числѣ другихъ, около Добржина, вахмистра вѣшателей, извѣстнаго въ этой околицѣ отчаяннаго разбойника, подъ именемъ Гарибальди, но настоящее его имя Юзефъ Афельтовскій.

(Р. Инв. N. 283)

Выписка изъ частнаго письма генералъ-маіора Костанды, изъ Люблина, отъ $^{13}/_{25}$-го декабря:

„$^{8}/_{20}$-го числа, за два дня до моего выѣзда изъ Янова, изъ Галиціи у Коханы перешли: Цвѣкъ, Гржимайло и еще нѣсколько начальниковъ, всего до 120 пѣхоты и 35 конныхъ. Мною тотчасъ были высланы два отряда. Повстанцы успѣли раздѣлиться на двѣ части, изъ которыхъ одну, до 70 человѣкъ, наши войска совершенно уничтожили $^{9}/_{21}$-го декабря. Взято 18 плѣнныхъ; отбито 69 штуцеровъ, 12 сабель, 70 отдѣльныхъ штыковъ и нѣсколько пистолетовъ. Другую часть нагнали у границы уже и отняли весь обозъ, котлы, и разные продукты, 12 штуцеровъ, 6 сабель, 12 сѣделъ и взяли одного плѣннаго. Слухи были преувеличены; говорили, что перешло 500 чел.

„Дѣйствительно, до перехода ихъ было 300 чел., но у границы половина бѣжала. Разъ сунулись, болѣе не сунутся. Крестьяне охотно по границѣ исполняютъ обязанности *сельской стражи*.

„Банда шла на соединеніе съ Люблинскими повстанцами и, представьте, въ ней было до 20 начальниковъ:— 3 полковника, 5 маіоровъ, нѣсколько капитановъ, и проч.

„Подати почти всѣ собраны.“ (Р. Инв. N. 279)

Изъ Гродненской губерніи пишутъ въ „*Спб. Вѣд.*“, что по бѣльской повѣрочной коммисіи 35 выкупныхъ актовъ совершено по *добровольному* соглашенію.

Цѣлое мѣстечко Клещели, Бѣльскаго уѣзда, приняло православіе.

Клещельцы были уніаты, но молитвы читали по русски, поминая „вселенскаго архіерея, святѣйшаго отца папу рымскаго“. При возсоединеніи они ни за что не хотѣли возсоединиться и упрямо остались уніятами, а скоро и совсѣмъ обратились въ латинство и молились ужь по-польски, хотя по происхожденію они и русскіе, и въ семьяхъ бесѣдуютъ по-бѣлорусски. Нынче, убѣдившись, что значитъ ксендзъ, они всѣ приняли православіе.

(Р. Инв. N. 279)

padа) za uczęstnictwo w powstaniu, żyje i ma się dobrze, i po wyprowadzoném w jego sprawie śledztwie zostaje jeszcze pod dozorem policyjnym.

W prywatnéj korrespondencji „Inwalida Rossyjskiego“ z Łomży pod d. 14 grudnia piszą: Liczba dobrowolnie stawiących się, wzrastając codziennie, dochodzi już 3,000 ludzi; z nich 633 doprowadzono już do przysięgi i osiedlono na miejscu ich zamieszkania. Z Miastkowa, sztabs kapitan Łabuńcow, robił poszukiwania w ostrowskiéj puszczy. Zrobiwszy z niewielkim oddziałem 53 wiorsty w dobę, schwytał u powstańców koło wsi Długie-Siodło 12 koni i 18 sztućców. W Prusiech formują się znaczne bandy koło Frydrykshofu i Dłutowina dla przejścia do Królestwa Polskiego. Dla zniszczenia ich przedsięwzięto środki. W leśnych miejscowościach nad Narwą, powyżéj Łomży. w okolicach Gauś, Puchały i Lutostan przecinają się tryby-Prócz tego wyrąbywanie rozpoczęto koło Jedwabna, Małego Płocka i Poryt, w kierunku do m. Stawiska, dokąd ciągle szły bandy dla przejścia do narwiańskich błot. W skarbowych lasach ku granicy pruskiéj oczyszczają się i poprawiają się drogi między oddziałami i szyldwachami.

Major nadgranicznéj straży Denskin aresztował w liczbie innych koło Dobrzynia, wachmistrza wieszających, znanego w téj okolicy zawziętego rozbojnika pod nazwą Garibaldi, lecz jego prawdziwe nazwisko Józef Afeltowski.

(Inw. ros.)

Wyciąg z prywatnego listu jenerał-majora Kostandy z Lublina $^{13}/_{25}$ grudnia.

„$^{8}/_{20}$ t. m. na dwa dni przed wyjazdem moim z Janowa z Galicji koło Kochanéj przeszli: Ćwiek, Grzymało i jeszcze kilku naczelników, razem do 120 piechoty i 35 jazdy. Ja natychmiast posłałem 2 oddziały. Powstańcy rozdzielili się na dwie części, z których jedną z 70 ludzi wojsko nasze zupełnie zniszczyło $^{9}/_{21}$ grudnia. Wzięto 18 jeńców; odbito 69 sztućców, 12 szabel, 70 oddzielnych bagnetów i kilka pistoletów. Drugą część dopędzili już koło granicy, zabrali im cały obóz, kotły i różne produkta, 12 sztućców, 12 siodeł, 1 jeńca. Pogłoski były przesadzone; mówiono, że przeszło granicę 500 ludzi.

„Rzeczywiście przed przejściem granicy było ich 300 ludzi, lecz nad granicą połowa uciekła. Raz posunęli się i więcéj nie posuną się. Włościanie ochoczo spełniają obowiązki straży wiejskiéj na granicy.

Banda szła dla połączenia się z powstańcami lubelskimi i wyobraźcie sobie w niéj było 20 naczelników: 3 półkowników, 5 majorów, kilku kapitanów i t. d.

„Podatki prawie wszystkie zebrano.“ (Inw. Ross.)

Z gubernji grodzieńskiéj do „St. Pet. Wiad.“ piszą iż w bielskiéj komissji weryfikacyjnéj 35 wykupowych aktów sporządzono z dobrowolnéj umowy.

Całe miasteczko Kleszczele pow. bielskiego przyjęło prawosławje.

Kleszczelanie byli unitami, lecz modlitwy mawiali po rossyjsku, wspominając „biskupa powszechnego, ojca świętego papieża rzymskiego“. Przy połączeniu oni za nic niechcieli się łączyć i uporczywie pozostali unitami a wkrótce i zupełnie przeszli na łaciński obrządek i modlili się już po polsku, chociaż z pochodzenia byli rossjanami, i w domu mówili po białorusku. Obecnie, przekonawszy się, co to są księża, wszyscy przyjęli prawosławje.

(Inw. Ross.)

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

BERLIN, czwartek 31 grudnia po południu. Na dzisiejszém posiedzeniu izby poselskiéj, odpowiedź królewską na adres odesłano do kommisji pożyczkowéj.

W téj odpowiedzi król obstaje przy służącém sobie prawie prerogatywy w przedmiotach polityki zagranicznéj; nadto wyraża, że polityka gabinetu jest owocem dojrzałego postanowienia królewskiego, aby sprawy księstw załatwić najskuteczniéj z zaszczytem dla Prus i Niemiec, oraz z uszanowaniem dla traktatów.

Izba oczekiwać nie może, wyraża daléj odpowiedź, aby król dowolnie (wilkuehrlich) odstąpił, bez względu na stosunki międzynarodowe pruskie, od traktatów europejskich zawartych w 1852. Sprawa o spadkobierstwo wytoczoną została na rozbiór związkowy, tymczasem zaś idzie o spełnienie powinności przymusu związkowego i o osłonienie kraju od niebezpieczeństw, które łatwo i prędko mogłyby wywinąć się z przymusu związkowego. Król pod koniec objawia ufność, że pożyczka zostanie bezzwłócznie zagłosowaną.

DREZNO, czwartek 31 grudnia o południu. Dziennik drezdeński oznajmuje, że książę Frederyk na Augustenburgu oświadczył kommisarzom związkowym, że nie ma zamiaru ani obejmować rządu w księstwach, ani działać wbrew postanowieniu związkowemu d. 7 grudnia.

STUTTGARD, czwartek 31 grudnia w południe. Na dzisiejszém posiedzeniu izby poselskiéj, p. von Hugel, minister spraw zagranicznych, oświadczył, że rząd poczytuje siebie za uwolniony od zaciągniętych zobowiązań przez przystąpienie swoje do traktatu londyńskiego; że uważa książęcia Frederyka na Augustenburgu za powołanego prawnie do spadkobierstwa w księstwach, i że w tym duchu opatrzył swojego przedstawiciela na sejmie związkowym silnemi instrukcjami. Pan von Hugel dodał, że najzupełniejsza zgoda panuje między Wurtembergiem, Bawarją i Saksonją.

BERLIN, czwartek 31 grudnia wieczorem. „Północno-niemiecka gazeta“ pisze, że dowiedziała się, iż ministrowie pełnomocni, austrjacki i pruski, wkrótce opuszczą Kopenhagę, jeżeli unieważnienie konstytucji 18 listopada nie nastąpi z końcem bież. roku.

Tenże dziennik oznajmuje, że przełożenie uczynione przez Austrję i Prusy sejmowi związkowemu w rzeczy Szlezwigu, dało powód do protestacji ze strony Anglji, i że rząd angielski oświadczył rządom niemieckim, że jeśli wojska niemieckie przekroczą rzekę Eiderę, Anglja nie będzie mogła dłużéj wahać się z udzieleniem Danji wsparcia, o jakie to królestwo prosiło.

RENDSBURG, czwartek 31 grudnia. Dziś rano Duńczycy opuścili to miasto. Wnet potém jenerał Hake wszedł z 5,000 Sasów; przyjęto ich z zapałem.

Dowódzca wojsk duńskich twierdził, iż nie otrzymał instrukcji co do opuszczenia warowni, zwanéj Kronenwerk i rozkazał znowu dźwignąć rozebrany już ostrokół.

Jenerał Hake wyznaczył mu czas tylko do jutra, do opuszczenia téj warowni; w przeciwnym razie zdobędzie ją wstępnym bojem.

HAMBURG, piątek 1 stycznia. Odezwa ogłoszona przez kommisarzów związkowych, w księstwie lauenburskiém, a podpisana w Altonie dnia 28 grudnia, zakazuje władzom tego księstwa, w pismach urzędowych używać wyrazów władze królewskie; prócz tego poleca z gmachów rządowych pozdejmować herby duńskie; nakoniec, niewolno będzie urzędnikom, przy spełnianiu obowiązków, nosić kokardy duńskiéj.

KOPENHAGA, czwartek 31 grudnia wieczorem. Dziennik „Berlingske Tidende,“ oznajmuje, że gabinet tymczasowo został utworzony. Składa się zaś z pp. Monrad, prezesa rady, ministra skarbu i zarządzającego tymczasem wydziałem spraw zagranicznych; Lundbye, ministra wojny; Lutken, marynarki; Engelstoft, wyznań: Quasse, sprawiedliwości; i Nutzhorn, spraw wewnętrznych.

Tenże dziennik powtarza wieść, że pan Quaade, pełnomocny minister duński w Berlinie, został odwołany.

LONDYN, piątek 1 stycznia. Wiadomości z Shang-hai z dnia 25 listopada oznajmują, że Japonja jest spokojna. Książę Satsuma oświadczył Anglikom, że gotów jest zapłacić wynagrodzenie pieniężne i wznieść pomnik dla zabitego pana Richardson.

PARYZ, piątek 1 stycznia 1864 r. W odpowiedzi na złożone powinszowania dziś zrana przez Nuncjusza, który mówił w imieniu i na czele ciała dyplomatycznego, cesarz Napoleon wyraził:

„Dziękuję ciału dyplomatycznemu za jego życzenia. Są one szczęśliwą wróżbą roku, który rozpoczynamy.

„Mimo trudności wynikłe z niektórych zdarzeń, w rozmaitych częściach świata, mam ufność, że załatwionemi one zostaną przez duch pojednawczy ożywiający panujących i że pokój utrzymamy.“

KIEL, piątek 1 stycznia. W odezwie książęcia Frederyka na Augustenburgu, podpisanéj dnia 31 grudnia czytamy:

„Niechciałem dłużéj uchylać się, od waszego wezwania. Spełniam obowiązek, podzielając z wami troski téj ważnéj chwili.

„Przymus związkowy, wymierzony z początku przeciw innemu, niż mój rządowi, stał się dziś bez celu. Przekonany więc jestem: że Związek uzna, że pobudki, w moc których postanowił poruczyć zarząd księstwa swoim kommissarzom, już ustały. Oczekuję uszakże od wiernych moich poddanych uszanowania dla tymczasowego zarządu związkowego, oraz unikania wszelkiéj z nim zatargi.“

TURYN, piątek 1 stycznia wieczorem. Król, na dzisiejszem posłuchaniu wynurzył przed deputacją senatu i izby poselskiéj żal, jakiego doznaje z powodu, że rok 1863 nie przedstawił dogodnéj pory dla dokonania odkupienia Włoch.

Najjaśniejszy pan zauważał: że rok 1864 wynurza się w śród zawikłań europejskich, dotąd jeszcze należycie nieokreślonych, ale mogących nastręczyć upragnioną chwilę. „Kraj—rzekł król—może liczyć na mnie, jak ja liczę na nim.“

DREZNO, sóbota 2 stycznia wieczorem. Dziennik drezdeński ogłasza telegram frankfurcki donoszący, że na dzisiejszém posiedzeniu sejmu związkowego, odrzucono 9 głosami przeciw 7 przełożenie prezydującego (przedstawiciela Austrji), aby sejm wezwał książęcia Frederyka na Augustenburgu do opuszczenia natychmiast księstwa holsztyńskiego.

HAMBURG, sóbota 2 stycznia. Według wiadomości otrzymanych z Flensburga, król Chrystjan IX przybył wczoraj do tego miasta.

HAMBURG, sóbota 2 stycznia wieczorem. Gazeta hamburgska oznajmuje: że 12,000 Austrjaków i Prusaków ma przeciągnąć dnia jutrzejszego przez to miasto; przednia straż jest nawet już dziś oczekiwana.

Krąży pogłoska, że na miejsce urzędników holsztyńskich usuniętych z posad w Ploen, mianowano: radcę sprawiedliwości pana Henrici w Gluckstadt, senatora Thomsen w Kiel i naczelnika biura Griebel w Ploen.

Według pogłoski krążącéj na giełdzie, oczekiwane jest w Hamburgu przybycie nierównie większéj liczby wojska.

TRIEST, sóbota 2 stycznia. Donoszą z Aten, że minister francuzki dał bal na cześć króla, na który zaprosił trzech dawniejszych ministrów króla Ottona; prezes zgromadzenia narodowego niechciał być obecnym, z tego powodu, na téj zabawie.

Rozpoczęto już organizację wojska. Postanowiono oficerów wyrugowanych podczas rewolucji przypuścić znowu do służby. Jenerał Hahn został mianowany jenerał-inspektorem wojska. Hr. Sponneck nie opuszcza Aten. Donoszą z Korfu 29 grudnia, że dniem pierwéj pozdejmowano działa z twierdzy Vido. Wojska angielskie wkrótce wsiądą na okręta; część ich uda się do Malty, a część do Indji. Półkownik inżynjerów został wezwany z Korfu do Londynu dla przedstawienia zdania, jakie warownie przyjdzie zrównać z ziemią a jakie zachować.

LEODIUM, niedziela 3 stycznia. Dziennik miejscowy zbija rozniesioną wieść o uproszeniu króla Leopolda na rozjemcę w sprawie księstw. Tenże dziennik rozumi, że Austrja odmówi uczęstnictwa w konferencji doradzanéj przez Anglję, dla załatwienia zatargi duńsko-niemieckiéj.

KOPENHAGA, sóbota 2 stycznia. Według depeszy telegraficznéj z Flensburga, wojsko duńskie skupiło się nad rzekami Eider i Schley.

Król Chrystjan przybył w piątek wieczorem do Szlezwigu; zamieszkał w zamku Gottorp. Jenerał Hake zażądał, aby wojska duńskie ustąpiły z sześciu wsi holsztyńskich leżących na północ rzeki Eider.

HAMBURG, niedziela 3 stycznia. Nadeszła wieść z Kopenhagi, że ministrowie pruski i austrjacki mają wkrótce opuścić tę stolicę, lecz że to bynajmniéj nieprzerwie stosunków dyplomatycznych, bo sekretarze poselstw, baron von Blittersdorff i hr. Wesdehlen zostaną w Kopenhadze dla załatwienia spraw bieżących.

Lord Woodehouse, przed wyjazdem, miał pożegnalne posłuchanie u króla, na którém wynurzył żal, że posłannictwo jego nieosiągnęło pożądanego skutku.

HAGA, poniedziałek 4 stycznia. Król przychylił się do prośby pana van der Maesen i uwolnił go od posady ministra spraw zagranicznych, którą tymczasowo zajął p. Kattendyke.

LONDYN, wtorek 5 stycznia. Wiadomości z New-Yorku z dnia 24 grudnia zwiastują, że izba poselska w Waszyngtonie zagłosowała summę 20 miljonów na zadatki dla ochotników.

Pogłoska z Meksyku zapowiada, że część Stanu Nowego-Leonu oświadczyła się za Francuzami.

Krążyła też wieść w New-Yorku, że z liczby trzech monitorów związkowych, którym dopomagał statek pancerny do zamknięcia portu charlewstonskiego, dwa monitory zostały mocno uszkodzone i że lękać się przychodzi, aby nie trzeba było rzucić statku pancernego.

HAMBURG, poniedziałek 4 stycznia. Król Chrystjan wydał dnia 2 stycznia odezwę do wojska duńskiego, w któréj wyraził:

„Nowy rok znalazł wojska pod bronią dla zasłonienia ojczyzny. Jest mojém hasłem, utrzymanie ustawy ojczyzny przez środki pokoju, lub jeśli inaczéj być by nie mogło przez walkę. Tam, gdzie chodzi o ocalenie ojczyzny, niczyje życie nie jest zbyt drogiem.“

Wiadomości z Kopenhagi twierdzą, że wiara w blizkie nadpłynienie flot francuzkiéj i angielskiéj jest tam ogólną.

BERLIN, wtorek 5 stycznia. Kommissja pożyczkowa izby poselskiéj, odbyła wczoraj posiedzenie, na którem był obecnym p. von Bismarck.

Prezes rady przemówił za uchwałą upoważniającą rząd do swobodnego działania, kończąc głos swój, wynurzył nadzieję, że izba raczéj zgodzi się na dostarczenie żądanych środków niż żeby miała zmusić rząd do zapewnienia ich sobie, pomijając przedstawicielstwo narodowe. Rozprawy w téj mierze odroczono.

FRANKFURT, wtorek 5 stycznia wieczorem, Dziennik Europa umieścił artykuł udzielony, donoszący, że p. Malet wręczył prezesowi sejmu związkowego, nową notę angielską, w któréj z naciskiem powtórzono przełożenie konferencji. Dziennik Europa oświadcza, że w téj nocie powiedziano, iż od przyjęcia lub odrzucenia konferencji zależy pokój lub wojna.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— STATYSTYKA KIJOWA. — Wedle popisu odbytego w roku bieżącym na zasadzie otrzymanych z całego miasta jednocześnie ułożonych przez gospodarzy w d. 31 grudnia 1862 r. wiadomości, statystyka Kijowa daje następujące liczby. W sześciu częściach, na które Kijów się dzieli, znajduje się domów mieszkalnych murowanych 677, a drewnianych 4540. Ludności jest 39338 głów męskiego i 31013 żeńskiego pogłowia, a w téj liczbie ludności niestałéj 9942 męskiéj i 7348 żeńskiéj płci osób. Dom 1 murowany przypada na 7 drewnianych, a 1 mieszkaniec czasowy mniéj więcéj na 3 stałych. Przecięciowo w każdym domu mieszka dusz płci obojéj 13,48. Na okrągłą cyfrę 1000 domów przypada: 406,55 należących do mieszczan, 188,61 do urzędników lub ich rodzin; 167,33 do wojskowych; 78,20 do kupców; 59,61 do szlachty; 19,74 do włościan; 26,64 do hrażdan; 24,53 do duchowieństwa; 13,41 do świątyń i klasztorów; 5,75 będących własnością publiczną miasta; 4,19 należących do skarbu; 1,53 do jednodworców; 2,87 do cudzoziemców. Ludność według stanów dzieli się w sposób następujący: szlachty męsk. 5973, żeńsk. 6234; duchowieństwa wszelkich wyznań męsk. 3059, żeńsk 975; mieszczan męsk. 11370, żeńsk. 12212; włościan męsk. 6595, żeńsk. 4699; wojskowych męsk. 11542, żeńsk. 6273; cudzoziemców męsk. 518, żeńsk. 379; osób nieobjętych powyższemi tytułami męsk. 271, żeńsk. 240. Z 1000 dusz płci obojéj przypada na mieszczan 335,75, na stan wojskowy 253,75, na szlachtę 173,49 na włościan 160,47, na duchowieństwo świeckie z rodzinami 36,82, na duchowieństwo zakonne 20,35, na cudzoziemców 12,75, wreszcie na osoby nieobjęte powyższemi tytułami 7,26. Urodziło się w r. 1862 dzieci prawych męsk 1102, żeńsk. 1087, nieprawych męsk. 180, żeńsk. 190; w ogóle męsk. 1287, żeńsk. 1277. Umarło płci męskiéj 888, żeńsk. 902 osoby. Na sto głów płci obojéj przypada urodzonych 3,63, zmarłych 2,55. Małżeńskich związków zawarto 635, czyli jedno małżeństwo przypada na 111 wszystkich mieszkańców miasta, albo też prawie na 84 stałych płci obojéj.

— PRACE Z FILOLOGJI I HISTORJI ORJENTALNEJ J. S. KOWALEWSKIEGO. Jakkolwiek pozbawieni specjalnego, praktycznego interesu, a co więcéj odpowiednich miejscowych środków, w ostatniéj ćwierci bieżącego stulecia zdołaliśmy jednak wydać kilku uczonych orjentalistów, którzy jedynie tylko z gorącéj miłości do nauki wysoko wznieśli się w téj gałęzi wiedzy. Trudy naukowe Pietraszewskiego, Kazimirskiego, Kluczyńskiego, a najwięcéj może Kowalewskiego, obecnie dziekana w szkole głównéj warszawskiéj wydziału filologiczno-historycznego, wysoko są cenione i nie w jednym kierunku posunęły filologję i historję. Pan Kowalewski, wśród licznych i długich swych podróży po stepach Azji i Chin, rozpoznawając zaledwo z nazwiska nam znane djalekta, narzecza, literatury i historje, zebrał bogaty zapas wiadomości, któremi w części podzielił się z ogółem, a w części posiada je w rękopismach, oczekując odpowiedniéj chwili wydania. Przytaczamy tu spis tych rękopismów cennych, które posiada szanowny ten orjentalista przygotowane do druku:—Badania o buddyjskiéj chronologji; historja literatury mongolskiéj; historja buddaizmu; grammatyka porównawcza mongolsko-turecko-fińska; próba mongolskiego źródłosłowu; rozbiory krytyczne mongolsko-kałmuckich grammatyk; podróż do Chin i Mongolji w latach 1828 do 1831, dzieło obszerne, sześciotomowe. W piérwszych tomach zawarte są listy o Burjatach i Mongołach, tom 4 i 5 o Chinach, tom szósty, poświęcony jedynie dziejom missji katolickich do Chin, a zwłaszcza pracom Jezuitów, do czego autor czerpał bogate materjały z kronik jezuickich i roczników, powierzonych mu przez biskupa katolickiego Piressa, w Pekinie. W dodatkach do tego ważnego dzieła przyłączone były dokumenta, autentycznych świadectw, legend, poezji i t. p. Historja wschodu, w kilku tomach, historja Mongołów, przy takiéj znajomości źródeł mogły rzucić wielkie światło. Nareszcie specjalniejszemi były biografje Dżaja Pandity, biografje Dalajłam tybeckich i wiele innych, nieoszacowanych pod względem filologicznym i historycznym skarbów. (G. W.)

✝ Jeszcze jedna patryarchalna postać zstąpiła do grobu. Na dniu 25 bież. miesiąca zakończył nagle życie, w dziedzicznéj majętności Solecznikach, Karol **WAGNER** magister farmacji i jeden z ostatnich już członków-założycieli Cesarskiego Towarzystwa lekarskiego w Wilnie. Mimo sędziwe lata, zachował aż do ostatnich chwil życia czerstwość ciała i umysłu. Poprzestajemy na téj krótkiéj wzmiance, gdyż nie wątpimy, że ktokolwiek z kolegów zmarłego utrwali w życiorysie pamięć jego zasług publicznych i cnot domowych.

PRZEGLĄD WSZECHSTRONNY.

TELEGRAF ELEKTRYCZNY.

Początek najważniejszych wynalazków w dziedzinie wiedzy ludzkiéj pokrywa mgła nieprzenikniona dla badaczów. Nikt nam niepotrafi powiedzieć, kto piérwszy dał w ręce mężczyzny pług i siekierę? kto z włókna lnianego nauczył niewiasty wyrabiać płótno? kto dla obójgu zbudował piérwszą chałupę? Postać nawet wynalazcy sztuki drukarskiéj jest na pół mityczną, że już nic niepowiémy o wyprzedzeniu Guttenberga przez Chińczyków. Nowocześni wynalazcy w tém są szczęśliwsi od starożytnych: dziennikarstwo niepozwala przynajmniéj zaginąć chwale ich imienia, chociaż częstokroć rozgłos, jakim otacza ludzi zasłużonych ludzkości, nie jest zdolen zapewnić im kęsa powszedniego chleba i łyżki chudéj strawy! Bądź co bądź jednak, dzięki gazeciarskiemu gadulstwu, wiémy o chwili wynalezienia i imieniu wynalazcy sztuki telegraficznéj, aby tém bardziéj podziwiać jéj wzrost szybki i znakomitą jéj użyteczność. Przed stu dwudziestu niespełna laty widzimy ledwo drobniuchny wszczątek telegrafu elektrycznego; dzisiaj tysiące mil przestrzeni wiąże ta nić dobroczynna, w mgnieniu oka przenosi wieści przez morza i pustynie, aż w końcu pokusiła się myśl ludzką, prawie lotem téj myśli, rzucać za oceany!

Piérwsza nieśmiała próbka telegrafu elektrycznego zrobioną była około połowy wieku zeszłego, a mianowicie przez Winklera w r. 1746 i przez Watsona w roku następnym. Rozwój tego wynalazku i zwrót do praktycznego zastosowania w życiu powszedniém, datuje dopiéro od początku teraźniejszego stulecia. Kosztowność jednak budowy i trudność operacji przesyłania wiadomości, długo jeszcze stała na zawadzie upowszechnieniu kommunikacji telegraficznéj. Dopiéro znakomity wynalazek Morsego w r. 1837, wprowadzając prostotę i taniość do budowy telegrafów elektrycznych, dozwolił jak najpowszechniejszego podania ich do usług ludziom. Nieobrachowane korzyści wynalazku snadno podówczas ocenić się dały; nowy czynnik w stosunkach dyplomatycznych, handlowych i prywatnych stał się niezbędnym jak chléb powszedni do życia. Świat cywilizowany pokryty został siecią krzyżujących się drótów, — i oto dwaj przyjaciele tysiącem mil od siebie przedzieleni, mogą za ich pomocą rozmawiać z sobą, jak gdyby się znajdowali w jednéj komnacie.

Lecz w ciągu dwóch piérwszych lat od chwili wynurzenia się nieocenionego wynalazku Morsego, zdawać się jeszcze mogło, iż morze położy tamę kommunikacjom telegraficznym: woda bowiem, będąc dobrym przewodnikiem toku galwanicznego, niedozwalała zanurzać w sobie przewodników nieodosobnionych, a takiego ciała odosobniającego, coby opierać się mogło zgubnemu działaniu wody morskiéj, jeszcze podówczas nieznano. Szczęśliwe zastosowanie gutta-perchy przełamało wreszcie tę ostatnią zawadę, i dozwoliło pomyśleć o opasaniu całéj kuli ziemskiéj metaliczną arterją myśli.

Nim jednak do tego przyszło, skok po przez wodę musiał mieć wprzódy mniéj kolosalną metę. Telegraf podwodny urządzono po raz piérwszy w r. 1839: doktor O'Sunghnessy przeciągnął podówczas odosobniony drót telegraficzny przez rzekę Hougly; — od tego do zanurzenia potężnéj liny w oceanie Atlantyckim było jeszcze arcy daleko! Drugiéj z kolei próby był sprawcą Walker, który w r. 1849 połączył drótem obwiniętym w gutta-perchę okręt stojący w porcie Folkstone z brzegiem odległym o dwie mile. Najzupełniejsze powodzenie téj próby wyrzekło o losach telegrafu podwodnego na przyszłość. Wnet bowiem potém zawiązało się stowarzyszenie w celu połączenia Anglji z Francją za pomocą drótu telegraficznego, który też następnie zanurzono w ciaśninie na wysokości miast Calais i Dover. Roboty pod kierunkiem Jana Bretta zostały dokonane w r. 1850 i zdawały się rokować najzupełniejsze powodzenie. Na nieszczęście jednak, piérwszy trwały telegraf podwodny działał zaledwie trzy dni: lina zerwała się u przylądka Gripe, na brzegu francuzkim, i praca poszła w niwecz. Niepowodzenie wszakże niemogło zabić przedsiębierczego ducha, gdy sama ponęta zuchwalstwa przedsięwzięcia ku niemu ciągnęła. Zawiązało się nowe towarzystwo; pracę powierzoną p. p. Wheatstonowi i Steffensonowi szybko pchnięto, a dnia 1 października 1851 była już przywrócona kommunikacja, która aż do dnia dzisiejszego najmniejszéj niedoznała mitręgi.

W ten sposób kwestja telegrafów podwodnych ostatecznie rozstrzygniętą została. Wszystkie mocarstwa, w których granice wkracza morze, poczęły robić usiłowania o połączenie telegrafami elektrycznemi swych prowincij rozdzielonych, oraz krajów sąsiadujących z sobą. Zanurzono spowite w gutta-perchę liny pomiędzy Anglją a Irlandją, pomiędzy Anglją a Belgją; Francja połączoną została z Korsyką i Algerem przez wyspę Sardynję; Rossja rozciągnęła linje telegraficzne na morzu Bałtyckiém i Czarném; mnóstwo kommu-

nikacij podwodnych urządzono w Ameryce i na Oceanie Indyjskim.

Tak świetne powodzenia do tego stopnia rozkołysały wyobraźnię najmniéj zdolnych uniesienia pieniężników, że poczęli się rzucać bez zastanowienia na jak najzuchwalsze przedsięwzięcia. Pośpiech w działaniu był wielki, niedawano dojrzeć zamysłom, chwytano w lot studja naukowe sobotnim sztychem robione, i natychmiast z nich coś kuto w praktyce. Stąd poszło, że wiele takich przedsięwzięć w niwecz się obróciło z wielką materjalną szkodą kapitalistów, którzy w dodatku na nikogo zwalić niemogli winy niepowodzenia, tylko na własny swój zapęd. W liczbie takich przedwcześnie porodzonych robot było też zanurzenie pomiędzy Irlandją a Newfoundlandem ogromnéj liny telegraficznéj, długiéj 4,800 kilometrów, na głębokości 5,000 metrów. Przez pewną chwilę mniemać było można, iż praca w zupełności się powiodła: myśl ludzka przeleciała przez ocean, ażeby się przyoblec w słowa na drugiéj półkuli świata; czytelnicy pamiętają też zapewnie powtarzaną we wszystkich dziennikach anekdotę o jednym z akcjonarjuszów piérwszego telegrafu transatlantyckiego, rozumie się Angliku, który za kilkadziesiąt gwinei miał przyjemność zapalić cygaro od iskry elektrycznéj wysłanéj z Ameryki. Wkrótce jednak nastąpiło wiadome nieszczęście zerwania się liny. Wszelako pomimo téj klęski, kosztowna próba rozwiązała zagadnienie tyczące się możności lub niemożności zbudowania telegrafu transatlantyckiego, i rozwiązała je na korzyść możności: depesze były drogą podwodną przesyłane tam i na powrót od Starego do Nowego świata! Owóż z téj przyczyny niepowodzenie zachwiać niemogło wiary stowarzyszonych w urzeczywistnienie przedsięwzięcia; współka akcjonarjuszów, pomimo strat niezmiernych, nierozprzęgła się i pracowała daléj w poszukiwaniach, krzepiąc się nadzieją, iż kiedyż tedyż nastąpi chwila powtórnego przystąpienia do rozciągnięcia liny telegraficznéj pomiędzy krańcami dwóch światów. Dziś właśnie stowarzyszeni już sądzą, iż projekt w zupełności dojrzał, i że czas przystąpić do jego wykonania.

Pomiędzy dyrektorami stowarzyszenia, oraz członkami jego specjalnego komitetu, znajduje się wiele osób znanych z głębokiéj nauki, jak np. Wheatstone, Whiteworth i inni, zwłaszcza zaś członkowie królewskiego towarzystwa naukowego, ludzie w zupełności zdolni do wyrokowania w téj sprawie. Owóż z natchnienia lub osobistego wystąpienia takich ludzi, wyznaczone było przez dyrektorów w grudniu roku przeszłego ogólne zgromadzenie się akcjonarjuszów, aby na niém roztrząsnąć projekt złożenia nowego kapitału w wysokości 15,000,000 fr. na wprowadzenie przedsięwzięcia w krainę rzeczywistości. Prezydujący zrobił uwagę, iż towarzystwo ma wyłączne prawo prowadzenia telegrafu transatlantyckiego, i że wszystkie nowe poszukiwania, jakie czyniono po zanurzeniu liny w r. 1857, okazały dogodność pierwiastkowo wytkniętéj drogi. Piérwsza próba, jakeśmy rzekli, była za nazbyt porywczo robioną, tak dalece, że nawet niezbadano wcale charakteru dna morskiego w blizkości brzegów Irlandji i Newfoudlandu: dopiéro później spostrzeżono, iż znajdują się na dnie morza skały obfitujące w rudę miedzianą, a więc mogące zmieniać kierunek toku galwanicznego i przerywać kommunikację. Teraz oba wspomnione brzegi, tudzież dno morskie w głębokości 600 metrów jak najtroskliwiéj zbadano, a wypadek poszukiwań okazał się zupełnie pomyślnym dla przyszłego telegrafu. Lina jego zetknie się z lądem Ameryki północnéj w zatoce Trinidad, która ma dno piasczyste i niejest niepokojoną przez zawijające okręty; a prócz tego wybór rzeczonéj zatoki pozwala oszczędzić 65 kilometrów długości nici telegraficznéj.

Co się tycze sporządzenia liny drócianéj, mniemanie o jéj składzie dotąd się jeszcze niewyklarowało. Towarzystwo na teraz przychyliło się pod tym względem do projektu pp. Glassa, Elliota i Wsp., którzy tak są pewni powodzenia przedsięwzięcia, iż się oświadczyli z gotowością wzięcia akcji na 625,000 franków. Niezawadzi zwrócić uwagę, że od roku 1857 w sporządzaniu lin podwodnych telegrafu bardzo niepospolite poczyniono ulepszenia. Jest bardzo uzasadniona nadzieja, iż można będzie uczynić gutta-perchę o dziesięć razy silniéj odosobniającą bieg prądu galwanicznego, aniżeli było dotąd; przez ulepszenia też zaprowadzone w wyrabianiu miedzi, przymioty jéj jako przewodnika elektryczności, znacznie spotęgowane zostały. Doświadczenia robione z linami sporządzonemi w r. 1858 i w r. 1862, okazały, iż ostatnie z nich o 11 razy silniéj kommunikują tok galwaniczny, aniżeli dawne. Nową linę telegrafu transatlantyckiego zamierzono zrobić teraz w sposób następujący. Przewodnik miedziany pod względem objętości będzie taki, iżby ważył 235 kilogramów na milę; materja odosobniająca, na takąż przestrzeń, otrzyma wagi 249 kilogramów. W środku liny znajdować się będzie jeden tylko przewodnik z połączonych kilku drótów. Pokrycie jego ma się składać z ośmiu pasem drótu żelaznego spojonych w połowie gutta-perchą, w połowie zaś kompozycją Chattertona. Zresztą, rzecz to jeszcze ostatecznie niepostanowiona, i prawdopodobnie stanie na tém, że metaliczna sukienka dla przewodnika dana będzie tylko u brzegów dla ochronienia liny w razie przypadkowego zawadzenia o nię kotwicy, daléj zaś na powłokę użyje się lnu zamiast drótu.

Koszta doprowadzenia do skutku całego przedsięwzięcia obrachowane są przypuszczalnie na 8 do 10 miljonów franków; towarzystwo jednak, chcąc być przygotowaném na wszelkie wynikłości mogące sprowadzić wydatki nadzwyczajne, wolało od razu wyznaczyć summę 15 miljonów. Znaczna część tego funduszu znajduje się już do rozporządzenia współki.

Podług wyrachowania Warleya, depesze z Europy do Ameryki i odwrótnie, będą mogły być przesyłane przez telegraf transatlantycki z szybkością od 12 do 16 wyrazów na minutę. Lecz jeżeli nawet weźmiemy tylko 10 wyrazów, licząc po 16 godzin dziennie i po 300 dni na rok, a resztą potrącając na własne telegramy stowarzyszenia,—to przy opłacie po 3 franki 25 centymów za wyraz, dochód roczny wyniesie 9 miljonów. Do téj summy należy dodać wsparcie pieniężne, jakie rządy angielski i amerykański wyznaczyły towarzystwu w ilości 850 tysięcy fr., oraz dochody z innych tytułów, mające wynosić 1,250,000 fr. Ogół więc dochodów stanowić będzie cyfrę 11 miljonów fr. Ponieważ zaś koszta eksploatacji obliczają się na 625,000 fr. rocznie, więc powodzenie pieniężne przedsięwzięcia zapowiada piękny kwiat i owoc dla akcjonarjuszów. Pod każdym więc względem, przyszłość najpotężniejszego w historji telegrafów elektrycznych pomysłu zdaje się być ostatecznie zapewnioną.

W rozprawach naukowych teraźniejszych często się przychodzi spotykać z frazesem: „elektryczność obieży świat w około“. Może też niezadługo powiedzieć przyjdzie, że nie „obieży“, ale już „obiegła“ w istocie.

BRACIA CHOTOMSCY I KORONOWICZ.

z Królewca dnia 1 stycznia 1863.

Od 15 grudnia, zaledwie kilka małych przymrozków. Handel cierpi, niepewnością coraz większą paraliżowany. Okupacja Holsztynu i Lauenburga przyczynia się do zamętu ogólnego. Angielskie targi przez rok przeszły niepodlegały fluktuacji tak znacznéj jak kontynentalne, a mianowicie nadbaltyckie ceny na len; konopie przez cały rok znacznie wyżéj nawet stanęły aniżeli w r. 1862. Cena na pszenicę w ostatnich dniach ubiegłego miesiąca zawsze jeszcze do $2^1/_2$ tal. za szefel, czyli 18 rs. za beczkę litewską ($7^1/_2$ szef.) W obecnych czasach, przy upadku przemysłu, rękodzieł i handlu pocieszającą jest rzeczą, rzucić okiem na Anglją 1720 r. Do owéj chwili, Anglja także była tylko krajem produkującym zboże na wywóz do Niemiec, skąd do Angiji tkaniny i wyroby przerobionych płodów dostarczano. Od 1700—1720, Anglja do Niemiec dostawiła 2,248,218 Quar, około $11^1/_2$ mil. szefli czyli blizko $1^1/_2$ mil. beczek lit. W sto lat późniéj, otrząsnąwszy się z opieki handlu niemieckiego, weszła na drogę, na któréj obecnie tak wysoko stanęła, i już o 13,255,281 Quar. około 70 mil. szefli czyli 9 mil. beczek lit. sama sprowadziła zboża, a od roku 1851—1860 zakupuje $509^1/_5$ mil. szefli czyli $6^3/_5$ mil. beczek za summę rok rocznie 127 mil. talarów.

Rozpoznanie wzajemnych stanowisk, jakie różne kraje w Europie zajmują, nauka ekonomji polityczněj i praca, zapewnią każdemu z narodów równą pomyślność.

Ceny wełny, o ile znajduje pokup, nie źle się trzymają, chociaż w górę nie idą. Znalazłszy przeszkody nie do usunięcia z pozbyciem nam poruczonych wełn do Francji, przerzucimy ją, na targ wrocławski, miejscowe bowiem konjunktury żadnych widoków pozbycia jéj nie zostawiają.

Płacono na giełdzie naszéj. za becz. litew. Z doliczeniem 15% agio.

	funt. wagi. hol.	rb.	kp.	
Pszenica jasna . . .	126—130	16—33½	18—12	
„ ciemniéjsza .	124—130	14—52	16	2
„ czerwona . .	126—131	14—52	16	2
Żyto	— —120	9—30	—	—
„	120—128	9—30	10	11
Jęczmień wielki . .	107 —108	8—52	—	—
„ mały . . .	— — —	8— 7	—	—
Owies	70— 90	4—65	6	66
Groch biały . . .	— — —	10—16	12—15	
szary . . .	— — —	9—75	11	71
zielony	— — —	9—75	11	37
Siemię lniane . . .	108—112	18—15	23	25

Za ruble 90 płacą 85 talar.; 1 rubel, 28 sbr. 3 fen.

ROZMAITOŚCI.

—W numerze dziennika Angielskiego „Times“ z d. 25 listopada wydrukowano telegram, zajmujący pół siódméj szpalty druku (o 180 wierszach). W depeszy téj opisuje się meeting polityczny w Rochdale i umieszczone są w całości mowy Cobdena i Brighta, które pisali stenografowie. Meeting odbywał się wieczorem d. 24 listopada, a nazajutrz z rana w Londynie czytano już jego opisanie i znakomite mowy. Tak więc depesza składała się z przeszło 11,000 wyrazów, a przy tém przesyłała się tak prędko, ażeby „Times“ miał czas, w przeciągu nocy, złożyć i wydrukować to wszystko.

— W Edymburgu wyszła niedawno książka charakteryzująca zwyczaje i obyczaje XVI stulecia w ogólności i zwyczaje dworu Marji Stuart w szczególności. Książka ta nosi następny tytuł po francuzku i angielsku starożytnym stylem i pisownią: „Inventaires de la Royne Descosse Douairiere de France, Catalogues of the Jeveis, Dresses, Furni ture, Books and paintings of Mary queen of Scots 1556—1569.“ W książce téj, oprócz wielu innych, znajduje się następny szczegół. W strojach Marji Sztuart ważną rolę grały peruki rozmaitego koloru; miała ich nadzwyczaj wiele, zawsze jednak mniéj niż jéj wróg królowa Elżbieta, u któréj było ich 80. Marja osiwiała w 35 roku życia; dla tego też ostrzygła włosy i zaczęła nosić peruki. Kiedy ją ścinano, kat chciał podjąć w górę za włosy jéj głowę i pokazać ludowi; lecz w ręku jego pozostała tylko peruka, a głowa stoczyła się na ziemię. Rogówki jéj miały dziewięć łokci angielskich szerokości, daleko więc były szersze niż krynoliny dzisiejsze. Życie dworskie odznaczało się zbytkiem francuzkim, wówczas gdy Szkocja pogrążoną była w nędzy i barbarzyństwie do tego stopnia, że osoby z wykształceńszéj i bogatszéj klassy pokrywały się skórami zwierząt. Marja otrzymała wychowanie klassyczne. W bibljotece jéj było greckich książek więcéj aniżeli francuzkich, włoskich i hiszpańskich, angielskich zaś było zaledwie dwie lub trzy książki. Królowa najlepiéj lubiła czytać historyczne i teologiczne dzieła.

— Pewien młody missjonarz nawracał z wielkiém powodzeniem dzikie plemiona na wyspach Markizkich. Dźwięk głosu jego ściągał wielu słuchaczy. Pewnego razu zbliżył się ku niemu jeden z neofitów, trzymając za ręce dwie kobiéty. „Ojcze—rzekło dziecię przyrody—chciałbym się ożenić.“ Bardzo dobrze, mój synu, gdzież twoja narzeczona? „Oto jedna ojcze, a to druga.“ Dwie narzeczone, mój synu! religja chrześcjańska, niedozwala mieć dwie żony. Nie mogę błogosławić i t. d... Pan młody wzruszony do łez odchodzi. Po upływie tygodnia wraca, lecz z jedną kobietą. „Chciałbym się ożenić, ojcze.“ A, dobrze. To twoja narzeczona. Zapewnie... uczyniłeś wybór, odesłałeś tamtą do rodziców. „Nie, mój ojcze, zjadłem ją!“

—Najwyższa góra. Od czasu wymierzenia szczytu Himalajskiego, odkryto już trzy góry przewyższające Dawalaghiri, która długo bardzo uważaną była za najwyższą górę na kuli ziemskiéj; wedle dzisiejszych wiadomości, najwyższą górą na świecie jest Haurisankar; wierzchołek jéj sięga 29,000 stop nad powierzchnią morza.

— Herbata w Indji. Hodowanie drzew herbaty w Indjach zachodnich doszło obecnie do znacznych bardzo wymiarów, szczególniéj zaś na równinach otaczających łańcuch gór Himalajskich, na przestrzeni 1,500 mil angielskich. Za lat kilka z Indji wywozić będą niezmierną ilość herbaty.

OD REDAKCJI.

Z końcem upływającego roku zmuszeni się widzimy odwołać do szlachetności prenumeratorów, którzy Kurjera dotąd na kredyt odbierali, ażeby z odesłaniem zaległości pośpieszyć raczyli.

Zarazem też upraszamy prenumeratorów na pismo nasze jak w bieżącym tak też w nowo rozpocząć się mającym roku, którzy na kwartalną prenumeratę tylko 3 rub. sreb. nadesłali, ażeby dopłacili jeszcze 50 kop., gdyż cena kwartalna tak w upływającym jak i w przyszłym roku wynosi dla czytelników na prowincji mieszkających 3 r. 50 kop.

ОБЪЯВЛЕНІЯ.

Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что 30 числа декабря сего года, въ присутствіи его будутъпроизводиться торги и чрезъ три дня переторжка, на поставку съ 1-го января 1864 г. по тоже число и мѣсяцъ 1865 г. готовой шитой одежды и обуви, для ссыльныхъ и пересыльныхъ арестантовъ здѣшней губерніи, для того желающіе участвовать въ оныхъ и принять поставку эту на себя, на основаніи ниже писанныхъ условій (кондицій) благоволятъ явиться въ сіе правленіе на означенные сроки, въ которые съ 12 часовъ утра будутъ принимаемы и запечатанныя объявленія съ законными залогами, согласно 1906, 1935 и послѣдующихъ статей т. X. зак. гражд. ч. 1 (изд. 1857 г.).

КОНДИЦІИ.

составленныя въ Виленскомъ губернскомъ правленіи, на поставку готовой одежды и обуви для ссыльныхъ и пересыльныхъ арестантовъ, а также вещей, по Виленской губерніи, съ 1 января 1864 по 1 января 1865 года.

1. Подрядчикъ обязанъ представить примѣрно: а) для мущинъ: шапокъ зимнихъ 75, лѣтнихъ 100, рукавицъ кожанныхъ съ варгами 100, рубахъ 300, брюкъ 100, портокъ 300, полушубковъ 150, кафтановъ 300 котовъ 200, онучъ суконныхъ 100, портянокъ 200 и мѣшковъ 150, для женщинъ: платковъ 50, юбокъ суконныхъ 30, шубъ 20 и котовъ 30,—и для малолѣтнихъ дѣтей не болѣе 12 лѣтъ, суконныхъ рукавицъ 200, рубахъ 200, суконныхъ брюкъ 50, портокъ 100, шубокъ 200, кафтановъ 200, башмаковъ 100, сапожковъ 100, чулокъ суконныхъ 100, холщевыхъ 100 и юбокъ лѣтнихъ 50.

2. Со дня подписанія контракта, выше означенныя вещи подрядчикъ долженъ доставлять въ Виленское губернское правленіе по востребованіямъ безъ малѣйшаго отлагательства, въ такомъ количествѣ; въ какомъ нужно будетъ.

3. Какъ расходъ арестантской одежды можетъ увеличиться, въ случаѣ увеличенія числа пересылающихся арестантовъ, то подрядчикъ долженъ, если бы отъ него требовалось болѣе настоящаго количества, поставить безъ всякихъ отговорокъ все то, по цѣнамъ, на торгахъ состоявшимся; но если бы потребовалось поставить менѣе, то подрядчикъ за сіе не будетъ имѣть къ казнѣ никакой претензіи.

4. Одежда, обувь и всѣ вещи должны быть новые, хорошей доброты и самые прочные, совершенно сходные съ образцами арестантской одежды и обуви, при торгахъ предъявленными и при томъ надежныя къ выслугѣ опредѣленныхъ въ приложеніи ко 2-му § Высочайше утвержденнаго во 2 день октября 1863 года мнѣнія государственнаго совѣта, а кафтаны и брюки должны быть шиты съ сукна валеннаго.

5. Одежда, обувь и вещи, заготовленныя подрядчикомъ, на основаніи 8 и 9 §§ выше приведеннаго Высочайше утвержденнаго мнѣнія, будутъ свидѣтельствоваться въ присутствіи губернскаго правленія, совѣтникомъ арестантскаго отдѣленія сего правленія, командиромъ баталіона внутренней стражи и однимъ офицеромъ сего баталіона, по назначенію командира, членомъ тюремнаго комитета и губернскимъ прокуроромъ.

6. На представленныя и принятыя вещи подрядчикъ получитъ квитанціи за подписомъ всѣхъ свидѣтельствовавшихъ и на основаніи сей квитанціи ассигнованы будутъ причитающіяся за означенныя вещи деньги, по распоряженію Виленской казенной палаты.

7. Подрядчикъ, принимаетъ на себя обязанность смазывать и развозить въ уѣзды выше сказанныя одежду и обувь, безъ особаго за сіе вознагражденія.

8. Въ обеспеченіе казны о исправности подрядчика по поставкѣ долженъ онъ представить въ залогъ третью часть годовой подрядной суммы, примѣрно 2.000 руб. сер.

9. По подписаніи контракта на основаніи 1823 и 1524 ст. X. т. зак. граж. ч. 1 изд. 1857 г. подрядчикъ, буде пожелаетъ, можетъ получить изъ казны на заготовленіе вещей половинную часть годичной подрядной суммы, подъ особые рубль за рубль залоги; деньги сіи сходно 1831 и 1954 ст. тогоже тома будутъ вычитаемы при каждомъ отпускѣ ему за постановленныя вещи денегъ безъ процентовъ.

10. Если подрядчикъ требуемаго отъ него количества, выше означенной одежды и обуви и шитыхъ вещей въ назначенный подпискою срокъ не доставитъ, или же все поставляемое, при свидѣтельствованіи найдено будотъ негоднымъ для употребленія или съ образцомъ не сходнымъ, то правительство купитъ вещи само и за симъ понесонныя казною издержки, противу цѣнъ, состоящихся на торгахъ, по силѣ 1980 ст. 1 ч. X Т. зак. граж. будутъ взысканы съ залога и всякаго имѣнія и сверхъ того онъ подвергается штрафу, опредѣленному 1576 ст. тогоже тома.

11. Подрядчикъ обязательства своего не имѣетъ права передавать другому лицу безъ предварительнаго согласія на то губернскаго правленія, и въ случаѣ смерти подрядчика, поставку по контракту нужныхъ одежды и обуви должны продолжать наслѣдники и во всемъ по контракту отвѣтствовать не только представленнымъ залогомъ, но и собственнымъ имуществомъ.

12. Правила сіи установлены на время, впредь до разрѣшенія вопроса о замѣнѣ пѣшаго препровожденія арестантовъ перевозкою ихъ водою и на лошадяхъ; за тѣмъ если послѣдуетъ распоряженіе начальства о прекращеніи поставки въ теченіи 1864 года означенныхъ вещей, на основаніи настоящихъ условій, то подрядчикъ за это не долженъ имѣть никакой претензіи.

13. Условія контракта будутъ сохранены обѣими сторонами свято и ненарушимо, какъ сіе узаконено въ 1980 ст. X т. св. зак. Подлинный контрактъ имѣетъ храниться въ Виленскомъ губернскомъ правленіи, а копіи съ онаго, для надлежащаго исполненія передаются: одна подрядчику, а вторая для свѣдѣнія Виленской казенной палатѣ, и для того подрядчикъ обязанъ представить въ правленіе соотвѣтственную, торговой цѣнѣ гербовую бумагу для контракта и особо для копій.

Совѣтникъ *Назаренко*,
Секретарь *Комаръ*.
Столоначальникъ *Венцлавовичъ*. 3—596

Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż 30 grudnia bieżącego roku w izbie posiedzeń onego odbędzie się licytacja z prawnym we trzy dni przetargiem na dostawę od 1 stycznia 1864 r. do 1 stycznia 1865 r. gotowej szytéj odzieży i obuwia, dla mających się wysyłać i przesyłających się więźniów tutejszéj gubernji; interessowani, na mocy niżéj podanych warunków (kondycij), raczą zgłosić się do tegoż rządu na termina wskazane, w których też przyjmować się będą opięczętowane deklaracje z prawnemi ewikcjami, zgodnie z 1906, 1935 i następnémi artykułami T. X. pr. Cyw. Cz. 1 (wyd. 1857 r.)

KONDYCJE,

Ułożone w Wileńskim rządzie gubernjalnym, na dostawę gotowéj odzieży i obuwia dla mających się wysyłać i przesyłających się więźniów tutejszéj gubernji od 1 stycznia 1864 r. do 1 stycz. 1865 r.

1) Liwerant obowiązuje się przedstawić mniéj więcéj: a) dla mężczyzn: czapek zimowych 75, letnich 100, rękawic skórzanych z podkładką 100, koszul 300, spodeń 100, gaci 300, półkożuchów 150; kaftanów 300, chodaków 200, onucz sukiennych 100, płóciennych 200 i worów 150; dla kobiet: chustek 50, spodnic sukiennych 30, futer 20 i chodaków 30, dla nieletnich dzieci do 12 lat, sukiennych rękawic 200, koszul 200, sukiennych spodni 50, gaci 100, kożuchów 200, kaftanów 200, trzewików 100, bócików 100, pończoch sukiennych 100, niciannych 100 i spodnic letnich 50.

2) Od dnia podpisania kontraktu, wyżéj rzeczone przedmioty podradczyk powinien dostarczyć do rządu gubernjalnego na zapotrzebowanie bez najmniejszéj zwłoki, w takiéj ilości, w jakiéj będzie potrzeba.

3) Ponieważ rozchod odzieży dla więźniów może się powiększyć, w razie powiększenia się przesyłających się więźniów, przeto liwerant powinien, jeśli by od niego wymagano więcéj nad wskazaną ilość, dostarczyć bez wszelkich wymówek to wszystko, podług cen na licytacji przyznanych; lecz gdyby trzeba było dostawić mniéj, to liwerant niemoże mieć za to do skarbu żadnéj pretensji.

4) Odzież, obuwie i wszystkie przedmioty powinny być nowe i porządne, oraz zupełnie odpowiednie do wzorów odzieży aresztanckiéj i obuwia, które okazują się przy licytacji, nadto powinny być trwałe, stosownie do dodatku do 2 Najwyżéj zatwierdzonego 2 październi 1863 r. zdania rady państwa, a kaftany i spodnie powinny być z sukna waluszowego.

5) Odzież, obuwie inne rzeczy przysposobione przez liweranta, na mocy 8 i 9 §§ przytoczonego Najwyżéj zatwierdzonego zdania, będą sprawdzane w obec rządu gubernjalnego, przez Radcę wydziału aresztanckiego tegoż rządu, przez dowódcę bataljonu straży wewnętrznéj i jednego oficera tegoż bataljonu, podług wskazania dowódcy, przez członka komitetu więzień i gubernjalnego prokurora.

6) Na złożone i przyjęte rzeczy liwerant otrzyma kwietacje za podpisem wszystkich świadczących i na mocy téj kwietacji będą wydane należne pieniądze z rozporządzenia Wileńskiéj Izby skarbowéj.

7) Liwerant przyjmuje na się obowiązek rozwożenia na powiaty poszczególnionéj odzieży i obuwia bez osóbnego za to wynagrodzenia.

8) Dla ubezpieczenia skarbu co do akuratności liweranta w dostarczeniu, powinien on złożyć ewikcję w trzeciéj części summy liwerunku, przecięciowo 2000 rub. srebr.

9) Po podpisaniu kontraktu na mocy 1823 i 1524 art. X t. pr. cyw. cz. 1 wyd. 1857 r. liwerant, jeśli życzyć będzie, może otrzymać ze skarbu, dla przygotowania rzeczonych przedmiotów, połowę rocznéj summy liwerunkowéj za osóbną rubel za rubel kaucją; pieniądze te zgodnie z 1831 i 1954 art. tegoż tomu będą potrącone przy każdéj dostawie rzeczy bez procentów.

10) Jeżeli liwerant należnych podług ilości powyższéj rzeczy w terminie przeznaczonym z mocy szczególnego zobowiązania się nie dostarczy, albo też, gdy wszystko dostawione przez niego po sprawdzeniu okaże się nieodpowiedniém do wzorów, wówczas rząd nabędzie rzeczy sam i wydatki rządowe przewyższające ceny na licytacji umówione z mocy 1980 art. 1 cz. X T. pr. cyw. będą opłacone z ewikcji oraz ze wszelkiego majątku, oprócz sztrafu wskazanego art. 1576 tegoż tomu.

11) Liwerant niemoże swego zobowiązania się ustępować komu innemu bez uprzedniego zgodzenia się na to rządu gubernjalnego, a w razie śmierci liweranta, powinni dostawę prowadzić daléj według kontraktu jego spadkobiercy i za wszystko według kontraktu odpowiadać, nie tylko z przedstawionéj ewikcji, ale też i własnym majątkiem.

12) Przepisy te postanowione są czasowo, aż do rozstrzygnienia kwestji o zamianie odsyłania pieszo aresztantów na przewożenie ich wodą i końmi; następnie jeśli nastąpi rozporządzenie zwierzchności o przerwaniu liwerunku w ciągu 1864 roku rzeczonych przedmiotów, na mocy obecnych warunków, to liwerant za to żadnéj pretensji mieć nie może.

13) Warunki kontraktu będą zachowane przez obie strony święcie i nietykalnie, jak to wyraża się w art. 1980 X T. zb. pr. Autentyczny kontrakt będzie się chował w Wileńskim rządzie gubernjalnym, a kopje onego dla należytego wykonania oddają się: jedna liwerantowi a druga do izby skarbowéj i dla tego liwerant powinien przedstawić do rządu gubernjalnego odpowiedni do ceny licytacyjnéj papier herbowy na kontrakt i osóbno na kopje.

Radca Nazarenko
Sekretarz Komar
Naczelnik stołu Węcławowicz.
3—596

Начальникъ 3 Отдѣленія С.-Петербурго-Варшавской желѣзной дороги доводитъ до свѣдѣнія, что торги на поставку шпалъ подъ рельсы отмѣняются и будутъ производится 14 числа января мѣсяца 1864 года. 1—618.

Naczelnik 3 wydziału S.-petersbursko-warszawskiéj drogi żelaznéj ogłasza, iż termin licytacji na dostawę szpalów pod relsy odkłada się na 14 stycznia 1864 roku. 1—618

Въ канцеляріи 3 отдѣленія Ремонта пути и зданій С.-Петербурго-Варшавской желѣзной дороги въ г. Вильно въ средкемъ павильонѣ пассажирскаго зданія 8 января 1864 г. въ 12 часовъ утра будутъ производится торги на поставку 38,000 штухъ поперечинъ подъ рельсы. Кондиціи можно видѣть въ той же канцеляріи отъ $9^1/_2$ час. до 12 час. утра ежедневно. 1—617

W biurze 3 wydziału remontu dróg i budowli S.-petersbursko-warszawskiéj drogi żelaznéj w m. Wilnie, w środkowym pawilonie pasażerskiego gmachu, 8 stycznia 1864 r. o 12 godzinie z rana odbędzie się licytacja na dostarczenie 38,000 sztuk poprzecznic (trawersów) pod relsy. Kondycje można przejrzeć w témże biurze od $9^1/_2$ do 12 g. z rana codziennie. 1—617

Дозволено Ценсурою. 27 Декабря 1863 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.